

**T.C. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLERİNİN
ETİK DAVRANIŞLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Çetin Erdoğan
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Erkan Tabanlı**

**İstanbul
Nisan, 2007**

ÖNSÖZ

Mesleki etik konusu ülkemizde bugüne kadar çok önem verilmeyen, araştırılmayan alanlardan biri olarak öne çıkmaktaydı. Türkiye’de mesleki etik konusu ilk olarak sağlık alanında konuşulmaya başlandı ve uzun yıllar böyle sürdü. Yönetimde etik ve eğitim yönetiminde etik konuları ise son yıllarda gündeme gelmeye başlamıştır.

Eğitim, bir toplumun şekillenmesinde, toplum kültürünün oluşmasında ve nitelikli nesillerin yetişmesinde en önemli etkidir. Bireylerin eğitimi işi eğitim örgütlerine yani okullara verilmiştir. Bu nedenle okullarda etik konusuna ayrı bir önem verilmesi gerekmektedir. Okulların etik açıdan istenen düzeyde olmasının birinci sorumlusu okul müdürleridir. Okul müdürleri ise bunu ancak mesleki etik ilkeleri davranışlarına rehber edinerek gerçekleştirebileceklerdir.

Bu araştırma okul müdürlerinin etik davranışlarını belirlemek ve okul yönetiminde etik konusuna dikkat çekmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla öğretmenlerin, müdürlerin ve müfettişlerin algılarına başvurulmuştur.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde, her aşamada destek veren ve yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Erkan Tabancalı’ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma boyunca her türlü yardımını esirgemeyen değerli arkadaşım Ar. Gör. Zühal Zeybekoğlu’na, anketlerin uygulanmasında yardımcı olan tüm arkadaşlarıma, araştırmaya katılan öğretmen, müdür, müfettişlere ve araştırma boyunca sabır, anlayış ve özveriyle desteğini sürdüren sevgili eşim Elif’e, en içten teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, Nisan, 2007

Çetin Erdoğan

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı resmi ilköğretim okulu müdürlerinin etik ilkelere ne derecede uygun davrandıklarının belirlenmesidir. Bu amaçla ilköğretim okulu müdürlerinin, öğretmenlerinin ve ilköğretim müfettişlerinin algılarına başvurulmuştur.

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Avrupa yakasındaki resmi ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme Avrupa yakasındaki 19 ilçeden toplamda 31 okul yansız seçim yoluyla belirlenmiştir. Öğretmen ve müfettişler için örnekleme yapılmamış, bu okullarda görev yapan tüm öğretmenler ve Avrupa yakasında görev yapan ilköğretim müfettişleri araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya 559 öğretmen, 106 müfettiş ve 31 müdür olmak üzere toplamda 696 kişi katılmıştır.

Veri toplama aracı olarak Aydın(1997)'ın geliştirdiği eğitim yöneticileri etik ilkeler anketi kullanılmıştır. Ankette araştırmaya katılanlardan okul müdürünün uyması gereken 79 etik ilkeye ne derecede uygun davrandıklarını belirtmeleri istenmiştir. Ankette öğretmenler beraber çalıştıkları müdürü, müdürler kendilerini, müfettişler de görev yaptıkları yerlerdeki müdürleri değerlendirmişlerdir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS-11.5 paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise standart sapma, frekans, yüzde ve aritmetik ortalamalardan yararlanılmıştır. Görev, yaş ve kıdem değişkenlerine göre farklılıkları tespit etmek amacıyla T testi, varyans analizi ve LSD testi yapılmıştır.

Araştırma sonucuna göre öğretmenler okul müdürlerinin müdürlük yaparken etik ilkelere uygun davrandıklarını algılamaktadırlar. Öğretmenler, okul müdürlerinin en çok saygı boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtirken, en az hoşgörü boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtmektedirler. Müdürler, kendilerini tüm etik ilkelere uygun davrandıkları şeklinde algılamaktadırlar. Müfettişler ise müdürler ve öğretmenlerden farklı olarak müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne az katılmaktadırlar. Müfettişler, okul müdürlerinin en çok saygı boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtirken, en az dürüstlük boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını algılamışlardır. Buna göre müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne en az katılan grup müfettiş grubu olmuştur.

Yaş değişkenine göre her üç grupta da anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Kıdem değişkenine göre müdürlerin algılarında anlamlı fark bulunmazken öğretmen ve

müfettişlerin algılarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Meslekte yeni olan öğretmenler ile müfettişler daha kıdemli olanlara göre müdürlerin etik ilkelere daha çok uygun davrandıklarını belirtmektedirler.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine to what extent public school principals behave in accordance with the code of ethics as perceived by school principals, teachers and inspectors.

The sample of the study consists of public elementary schools in the European side of Istanbul. The sample size of the study consisted of 31 schools and those schools were randomly selected from 19 counties in the European side of Istanbul. Elementary school inspectors working in the European side of Istanbul were also included in the sample size. As a total of 696 people, including 559 teachers, 106 inspectors and 31 school principals participated in the study.

Data for the study was collected through the questionnaire- “The Code of Ethics for School Administrators”- developed by Aydın in 1997. The questionnaire was composed of 79 items that were representative of the code of ethics related to tolerance, justice, accountability, honesty, democracy and respect. The participants of the study were asked to rate to what extent school principals behave in accordance with the code of ethics. The teachers rated their school principals and principals rated themselves on each item. Inspectors were also asked to rate on each item the school principals working in schools within their work area.

To analyze data, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS,11.5) was used. Standard deviation, frequency, percentage and mean scores were calculated to analyze data. To determine the differences according to job, age and seniority variables, t-test, one-way-ANOVA and LSD tests were used.

The results of the study showed that school principals were found to behave in accordance with the code of ethics while performing their administrative job, as perceived by teachers. Teachers agreed that school administrators behave more strongly in accordance with the codes of ethics related to respect. However, they perceived that school administrators less likely behave in accordance with the codes of ethics related to tolerance. School principals perceived themselves behaving more strongly in accordance with the code of ethics. Inspectors, on the other hand, were found to disagree with the perceptions of teachers and school administrators. Inspectors perceived that school principals behave more strongly in accordance with the codes of ethics related to respect, but less likely behave in

accordance with the code of ethics related to honesty. As a result, among the participant groups, inspectors were found less likely to agree that school principals behave in accordance with the code of ethics.

According to the age variable, a non-significant difference was found in all three groups. According to the variable of seniority, a non-significant difference was found in the perceptions of school administrators, but significant differences were found in the perceptions of teachers and of inspectors. Unlike their senior colleagues, novice teachers and inspectors were found to perceive that school administrators behave more strongly in accordance with the code of ethics.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	5
Araştırmanın Önemi	5
Sayıtlar	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar	6
BÖLÜM II	8
KURAMSAL BİLGİLER	8
Etik Kavramı	8
Etiğin Tanımı	8
Etik-Ahlak İlişkisi	9
Yönetim-Etik İlişkisi	10
Yönetimde Etiğin Önemi	10
Yönetimde Etik İlkeler Ve Etik Dışı Davranışlar	12
Eğitim Yönetimi ve Etik	17
Okul Yönetiminde Etik	18
Okul Yönetiminde Etik İnkilemler	20
Okul Yönetiminde Etik Değerler	21
Okul Müdürleri İçin Etik İlkeler	23
BÖLÜM III	30
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	30
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	30
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	35
BÖLÜM IV	40
YÖNTEM	40
Araştırmanın Modeli	40
Evren ve Örneklem	40

Verilerin Toplanması	41
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	46
BÖLÜM V	47
BULGULAR VE YORUM	47
Araştırmaya Katılan Öğretmen, Müdür Ve Müfettişlerin Cinsiyet, Yaş Ve Kıdem Değişkenlerine Göre Dağılımları	47
Birinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	49
Müdürlerin Hoşgörü Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	51
Müdürlerin Adalet Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	54
Müdürlerin Sorumluluk Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	57
Müdürlerin Dürüstlük Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	60
Müdürlerin Demokrasi Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	63
Müdürlerin Saygı Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum	64
İkinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	66
Üçüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	67
Dördüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	68
Beşinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	68
Altıncı Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	70
Yedinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	71
Sekizinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	71
Dokuzuncu Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum	72
BÖLÜM VI	74
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	74
Sonuçlar	74
Öneriler	75
Uygulayıcılar İçin Öneriler	76
Araştırmacılar İçin Öneriler	77
EKLER	78
KAYNAKÇA	97

TABLolar LİSTESİ

NO	TABLO ADI	Sayfa
1	YÖNETİMDE ETİK İLKELER VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR	13
2	FAKTÖRLERE GÖRE İÇTUTARLILIK KATSAYILARI	45
3	ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMENLERİN CİNSİYET, YAŞ VE KIDEM DEĞİŞKENLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI	47
4	ARAŞTIRMAYA KATILAN MÜDÜRLERİN YAŞ VE KIDEM DEĞİŞKENLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI	48
5	ARAŞTIRMAYA KATILAN MÜFETTİŞLERİN YAŞ VE KIDEM DEĞİŞKENLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI	49
6	MÜDÜRLERİN ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARIN BOYUTLARA GÖRE ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ	50
7	ÖĞRETMEN, MÜDÜR VE MÜFETTİŞLERİN ALGILARININ ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ	51
8	ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	52
9	MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	53
10	MÜFETTİŞLERİN MÜDÜRLERİN HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	54
11	ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	55
12	MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	56
13	MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	57
14	ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	58
15	MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	59
16	MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	60
17	ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	61
18	MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	61

19	MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	62
20	ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	63
21	MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	64
22	MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	64
23	ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	65
24	MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	65
25	MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI	65
26	GÖREV DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI	66
27	GÖREV DEĞİŞKENİNE GÖRE YAPILAN LSD TESTİ SONUÇLARI	67
28	CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN ALGILARINA AİT T- TESTİ SONUÇLARI	68
29	YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN ALGILARINA AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI	68
30	KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN ALGILARINA AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI	69
31	KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN ALGILARINA AİT LSD TESTİ SONUÇLARI	69
32	YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜDÜRLERİN ALGILARINA AİT T-TESTİ SONUÇLARI	70
33	KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜDÜRLERİN ALGILARINA AİT T- TESTİ SONUÇLARI	71
34	YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜFETTİŞ ALGILARINA AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI	71
35	KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜFETTİŞ ALGILARINA AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI	72
36	KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜFETTİŞ ALGILARINA AİT LSD TESTİ SONUÇLARI	73

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış, araştırmanın amacı ve alt amaçları belirtilmiştir. Araştırmanın önemine, sayıtlarına ve araştırmayla ilgili sınırlılıklara yer verilmiş, ilgili tanımlamalar yapılmıştır.

Problem

Bir toplumun varlığını sürdürmesi ve gelişmesinde en önemli kaynağı amaçlarına uygun olarak yetiştirdiği insanlardır (Taymaz, 2003, s.3). Yetiştirme, eğitim yoluyla gerçekleşecektir.

Eğitim, daha çok tavır, davranış, karakter ve bunlara esas olan değerler düzeniyle ilgilidir. Eğitim, insanın davranışlarını etkileme sanatıdır (Seyyar, 2003, s.118). Eğitim insana doğruyu, iyiyi, güzeli aramasına yardım edecek yolları, yöntemleri göstermek ve bilimsel yöntemlerle elde edilmiş doğruları, iyileri, güzelleri öğretmekle yükümlüdür (Başaran, 200. s.19).

Eğitimin temel sistemi okuldur ve çok önemli bir toplumsal ihtiyaç olan eğitim, okullar vasıtasıyla gerçekleştirilir. Okulun bu amacına ulaşabilmesi için etkili bir biçimde yönetilmesi gereklidir. Okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmak okul yönetiminin görevidir (Bursalıoğlu, 2002, s.6). Toplumsal değişimler ve gereksinmelerle başa çıkmak için okulu yeniden yapılandıracak, toplumun gereksinmelerini karşılamak için okulun işlevlerini yerine getirecek örgütsel etkililiği sağlayarak okulun toplam niteliğini artıracak olan kişi okul yöneticisi, yani müdürdür (Başaran, 200. s.80). Okul müdürünün, okulun toplam niteliğini artırabilmesi ve örgütsel etkililiği sağlayabilmesi için okulun, hem öğrencilere, hem işgörelere, hem de

topluma karşı görev ve sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmesini sağlaması gerekmektedir. Okulun, öğrencilere karşı etkili bir öğrenme ortamı sunma ve nitelikli bir eğitim verme sorumluluğu vardır. İşgörenlere karşı, öğretmenlerin ve diğer personelin iş doyumlarını sağlama ve güzel bir örgüt iklimi sunma sorumluluğu vardır. Okulun topluma karşı sorumlulukları ise iyi vatandaşlar yetiştirme ve ekonomiye nitelikli iş gücü sağlamadır.

Okulun farklı kesimlere karşı farklı sorumlulukları olduğundan dolayı okul müdürü toplumun bir çok kesimiyle ilişki içerisinde bulunmaktadır. Formal veya informal olan bu ilişkilerde birçok farklı kesimin okul müdüründen değişik beklentileri ve istekleri olabilmektedir. Bu noktada okul müdürünün beklenti ve isteklere hangi ölçütlere göre öncelik vereceğini nasıl belirlediği akla gelmektedir. Bu beklenti ve istekler okul müdürlerini sürekli olarak etik sorunlarla yüzyüze getirmektedir. Yöneticinin gösterdiği davranışlardan bazıları yasa hükümlerine uygun, ancak etik anlamda doğru olduğu kabul edilmeyebilir. Okul yöneticilerinin görevlerini yerine getirirken varolan yasa ve politikalar kadar mesleki etik ilkelerine de uygun davranmaları beklenir (Taymaz, 2003, s.23). Mesleki etik ilkeleri, toplumdan topluma değişebilen yasalar ve kültürel değerler dışında evrensel özellikler taşıyan, genel olarak herkes tarafından kabul edilen doğruları ve iyileri içeren davranış ilkeleridir. Okul müdürünün farklı kesimlerle olan ilişkilerinde, kararlarında ve davranışlarında mesleki etik ilkelerine uygun davranmasının, okulun etkililiğinin ve toplam niteliğinin artması adına önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Ayrıca okulun öğrencilere iyiyi, güzeli öğretmesi, davranışlarında olumlu değişiklikler meydana getirmesi, okulda bu yönde bir havanın oluşmasına bağlıdır. Öğrencilerin doğru davranışları görüp benimsemeleri için okuldaki işgörenlerin ve yöneticilerin bazı evrensel etik ilkelerini davranışlarına rehber edinmeleri gereklidir. Bunu sağlayacak kişi ise en başta okul müdürüdür. Okul müdürü, etik davranışlarıyla hem işgörenlere, hem öğrencilere hem de topluma rehber olacaktır. Yani okulun amaçlarına uygun olarak yaşatılmasında müdürün etik ilkelere uygun davranışlar sergilemesi önemli bir etkidir.

Ülkemizde bazı okul müdürlerinin etik ilkelere uymayan davranışlar sergiledikleri olaylarla sık sık karşılaşmaktadır. Bu olaylardan bir kısmı medya organları aracılığıyla topluma duyurulmaktadır. Son yıllarda karşılaşılan, okul

müdürlerinin etik dışı davranışlarının iddia edildiği bazı olaylar gazete haberlerine yansımaktadır.

Bu haberlerin birinde bir ilköğretim okulu müdürünün okuldaki kız öğrencilere elle ve sözle sarkıntılık ettiği iddia edilmektedir. Okul velilerinin büyük öfkesine sebep olan olay kız öğrencilerin okul müdürünün kendilerine sarkıntılık yaptığını ailelerine söylemeleri üzerine ortaya çıkmıştır. Olayın ortaya çıkmasından sonra savcılığın başlattığı soruşturma kapsamında gözaltına alınan okul müdürü mahkemeye sevk edilmiş ve tutuklanmıştır. (<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=5812375>, 12 Eylül 2006).

Bir başka olayda bir ilköğretim okulunda zengin ve yoksul öğrenciler arasında ayırım yapıldığını iddia eden veliler, okula yüksek bağış yapan ailelerin çocuklarının özel sınıflara alındığını öne sürmüştür. Okul müdürünün veli toplantısında okula yapılacak bağış miktarını öğrenci başına 30 YTL olarak belirlediğini ifade ettiği iddia edilmiştir. (<http://www.milliyet.com/2006/10/07/guncel/agun.html>).

Başka bir haberde ise bir ilköğretim okulu müdürünün fakir çocuklara dağıtılan önlükten almak isteyen bir öğrenciyi döverek ayağını kırdığı ve müdür hakkında soruşturma başlatıldığı belirtilmektedir. Çekilen röntgen sonucu öğrencinin sağ ayağında dört kırık saptanmıştır. Daha sonra okul müdürü hakkında soruşturma açılmıştır. (<http://www.milliyet.com/2003/03/05/yasam/yas07.html>).

Bir ilköğretim okulu müdürünün okulun 10 ton kömürünü sattığı iddia edilen bir başka olayda müdür açığa alınmıştır. Haberde okul müdürünün okula Milli Eğitim Müdürlüğü'nce verilen kömürlerin 10 tonluk bölümünü sattığı iddiasıyla kaymakamlığa ihbar yapıldığı belirtilmektedir. Kaymakamlık tarafından yapılan araştırmada iddiaların ciddi olduğu anlaşılmış ve soruşturma başlatılmıştır. (<http://www.zaman.com.tr/webapp-tr/haber.do?haberno=501817> 18 Şubat 2007).

Yukarıdaki örnek haberlerde konu edilen okul müdürlerinin öğrencilere cinsel tacizde bulunmak, öğrenciler arasında ayırım yapmak, öğrencilere şiddet uygulamak, kişisel çıkar sağlamak gibi etik olmayan davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Bu tür davranışların etik açıdan yanlış olduğu herkesçe kolaylıkla anlaşılabilir. Ancak etik açıdan yanlış olduğu açık ve net bilinmeyen bazı durumlarda okul müdürleri, aldıkları kararların veya yaptıklarının etik açıdan doğru olduğunu düşünebilmektedirler. Bu

bakımdan okul müdürlerinin uymaları gereken etik ilkelerin detaylı bir şekilde tanımlanması ve bu ilkelerin okul toplumuna duyurulması büyük önem taşımaktadır.

Dünyanın bir çok ülkesinde eğitim yönetimi dernekleri veya eğitimle ilgili resmi kurumlar tarafından okul yöneticilerinin mesleki etik ilkelere uymasını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmış, okul müdürlerinin uymaları gereken etik ilkeler açıkça tanımlanmış ve duyurulmuştur.

Türk Eğitim Sistemi'nde uzun yıllar boyunca okul yönetiminde etik konusuyla ilgili çalışmalara yeterince yer verilmediği görülmektedir. Milli Eğitim Şuraları incelendiğinde okul yönetiminde etik konusuna odaklanan bir gündem maddesi veya karar bulunmamaktadır (Milli Eğitim Şuraları, 2006). 2006 yılında yapılan 17. Milli Eğitim Şurası'nda 27. maddede "Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri oluşturulmalıdır." ifadesi yer almıştır. Yine aynı şurada okullarda kurum kültürünün oluşturulmasına ilişkin 92. maddede "Kurum kültürünün oluşturulmasında insan haklarına dayalı davranış, şeffaflık, hesap verilebilirlik, nesnellik, katılımcılık, demokratik lider ve yönetim, meslek etiğine bağlılık, mesleki dayanışma, yetki ölçüsünde sorumluluk gibi temel değerler büyük önem taşımaktadır." denilmiştir. Ancak bu maddeler okul yönetiminde etik konusuna odaklanmamış, eğitim öğretimde etik gibi daha genel bir çerçevede kalmıştır.

Kamu kurumlarında çalışanlarla ilgili 2004 yılında 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Daha sonra ise bu kanunun 3 ve 7. maddelerine dayanılarak "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik"te kamu görevlilerinin uymaları gereken etik ilkeler belirlenmiştir. Ancak bu ilkeler, tüm kamu çalışanlarını kapsayacak şekilde genel olarak hazırlanmıştır.

Okulların ve okul yönetiminin kendisine has özel durumları mevcuttur. Okullar toplumun kültürünü oluşturan ve gelecek nesillere taşıyan örgütlerdir. Okullarda etik bir havanın oluşturulması ve etik ilkelerin davranışlara yansımaları tüm toplumu olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle okul müdürünün tüm diğer alanlarda olduğu gibi, okuldaki işgörenlere ve öğrencilere etik davranışlar açısından da örnek olma zorunluluğu vardır. Bu açıdan, okul yönetimine has etik ilkelerin belirlenmesi ve uygulanması okul yönetiminde etik davranışların geliştirilmesinde önemli bir boşluğu dolduracak, toplum kültürüne olumlu katkılar yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Amaç

Araştırmanın genel amacı; resmi ilköğretim okulu müdürlerinin etik ilkelere ne derecede uygun davrandıklarının belirlenmesidir. Araştırmada resmi ilköğretim okulu müdürlerinin etik ilkelere ne derecede uygun davrandıkları ile ilgili olarak ilköğretim okulu müdürleri ile bu müdürlerin buldukları okullarda görev yapan öğretmenler ve ilköğretim müfettişlerinin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algıları nedir?
2. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, öğretmenlerin algıları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, öğretmenlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, öğretmenlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müdürlerin kendi algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müdürlerin kendi algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müfettişlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müfettişlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın, resmi ilköğretim okulu müdürlerinin etik davranışları hakkında Milli Eğitim Bakanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü gibi ilgili kurumlara bilimsel bilgi olarak katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu bilimsel bilgi, okul müdürlerinin etik davranışlarıyla ilgili yasa ve yönetmeliklerdeki düzenlemeler, kurumsal politikaların

belirlenmesi, hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitim yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesi süreçlerinin belirlenmesi gibi konularda bilimsel dayanak olarak kullanılabilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular okul müdürlerinin, yönetimdeki etik davranışlarıyla ilgili olarak öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarını öğrenmelerine katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bunun sonucunda okul müdürlerinin, yönetimdeki etik davranışlarıyla ilgili bir özdeğerlendirme yapma ihtiyacı hissetmesine, eksiklerini ve hatalı davranışlarını görüp bunları düzeltmeye ve okulunda etik bir kültür oluşturmaya çalışmasına sebep olacağı umulmaktadır.

Sayıtlar

- 1) Anket ve ölçeklere deneklerin verdikleri cevaplar onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır.
- 2) Kullanılan veri toplama araçları okul müdürlerinin etik davranışlarını belirlemek için yeterlidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) 2006-2007 eğitim öğretim yılı ile,
- 2) İstanbul ilinde Avrupa yakasında bulunan resmi ilköğretim okulları ile bu okulların müdürleri, öğretmenleri ve Avrupa yakasında görev yapan ilköğretim müfettişleri ile,
- 3) Etik boyutları olarak, hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutları ile sınırlıdır.

Tanımlar

İlköğretim Okulu: İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim okullarını kapsamaktadır.

Okul Müdürü: İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan müdürleri kapsamaktadır.

Öğretmen: İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenleri kapsamaktadır.

Müfettiş: İstanbul ili Avrupa yakasında görev yapan ilköğretim müfettişlerini kapsamaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER

Bu bölüm üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda etik kavramından bahsedilmiş, etiğin tanımına ve etik teorilerine yer verilmiştir. İkinci kısımda etiğin yönetimle ve yöneticilerle olan ilişkisine değinilmiştir. Üçüncü kısımda ise eğitim yönetiminde etik konusu detaylı bir şekilde ele alınmış, okul yöneticilerinin etik ilkelerine yer verilmiştir.

Etik Kavramı

Etik kavramının açıklandığı bu kısımda etiğin tanımı yapılmış, etik ve ahlak kavramlarına yer verilmiş, etik-ahlak ilişkisinden söz edilmiş ve son olarak kısaca etik teorileri ve felsefelerine değinilmiştir.

Etiğin Tanımı

Etik kelimesi Yunanca'daki "ethos" veya "ethicos", Latince'de ise "ethica" kelimelerinden türemiştir. Anlamı, özellikle belirli bir gruba ait töre, gelenekler veya alışkanlıklardır (Shapiro&Stefkovich, 2001, s.1. Seyyar, 2003, s.122).

John Dewey etiği, doğru veya yanlış, iyi veya kötü olarak düşünülen davranışlarla ilgilenen bilim dalı olarak tanımlamıştır (Shapiro&Stefkovich, s.1. 2001).

Etik, insan davranışlarını doğru veya yanlış, iyi veya kötü olarak belirleyen bir takım ilkeler veya standartlar bütünü olarak da tanımlanabilir (Owens, s.46, 1982).

Başka bir ifadeyle etik, insan davranışlarını özel bir problem sahası olarak araştıran, bu sahayı belirleyen değerlerin karakterini ve insan davranışlarının bağımlı

veya bağımsız olduklarını inceleyen disiplin olarak tanımlanmıştır (Mengüsoğlu, 1968, s.262).

Etiğin tanımlanmasında iyi veya kötü davranışlardan sözedilmektedir. Etik ile “iyi” kavramı birbiriyle doğrudan ilişkilidir. Bu noktada, bir davranışın iyi veya doğru olup olmadığına nasıl karar verileceği konusu akla gelmektedir. “İyi” kavramının belirgin ve net bir tanımını yapmak oldukça zordur. Bir durumun veya davranışın neye göre, kime göre iyi olduğu her zaman netlik kazanamayabilir.

Ahlak felsefesi “iyi” kavramını, toplumca kabul gören, onaylanan olarak tanımlar (Gensler, 200. s.4). Başka bir yaklaşımla “iyi” kavramı, arzu edilen veya aranan hedef veya sonuç olarak da tanımlanabilir (Owens, 1982, s.47). Genel anlamda “iyi” kavramı, akla yatkın olan, memnuniyet sağlayan, faydalı olan, ilgi, istek ve ihtiyaçları karşılayan anlamında kullanılır ancak bu ifadeler “iyi”nin kesin ve net bir tanımını yapmayı sağlamaz. Çünkü, belirgin bir faydalılık veya tüm istek ve ihtiyaçları aynı anda karşılayan bir durumdan söz etmek olanaklı değildir (Mackie, 199. s.51,59).

Russell’a göre ilk bakışta istenen şey iyi, tiksiniilen şey ise kötüdür. Ancak insanlar istekleri konusunda görüşbirliği içinde değildirler ve genellikle istekler birbirleri ile çelişirler (Russell, 1993, s.158, akt:Aydın, 2001, s.5). İşte etik, insanların çelişen isteklerinin veya istenen iyiler konusunda bireylerin çatışmalarını çözümleyecek ilkelerin belirlenmesi sürecine ilişkin tartışmalar üzerinde odaklaşmaktadır (Aydın, 2001, s.5).

Etik-Ahlak İlişkisi

Etik kavramı günlük kullanımda çoğu zaman ahlak kavramı ile karıştırılır. Aslında etik ile ahlak birbirinden farklı kavramlardır. Ancak pek çok yazar bu iki kavramı aynı anlamda kullanmış ve genellikle ahlak kavramını kullanmayı yeğlemişlerdir (Aydın, 2001, 6).

Billington (2001, ss.18-28) etiği(ethics), doğru ve yanlış davranış teorisi olarak, ahlakı(morals) ise bu teorinin uygulaması olarak tanımlamıştır. Buna göre etik, insanların davranış ilkeleriyle, ahlak ise belirli bir durumda bu ilkelerin uygulamasıyla ilgilendir. Etik ilkeleriyle ahlak kuralları arasındaki temel fark; etik ilkeler insan davranışlarındaki amaçlarla ilgilendirken, ahlak kuralları bu amaçların gündelik

olaylardaki uygulamalarıyla ilgilenir. Örnek vermek gerekirse, dürüstlük, adalet, yardımseverlik vb. etik ilkelere aittir. Yardımseverlik ilkesinin bir uygulaması olarak, yaşlı bir insanın caddenin karşısına geçmesine yardım etmek ise ahlak kuralları içerisinde yer alır.

Etik ilkeler ile ahlak kuralları arasındaki başka bir fark ise etik ilkelerin daha evrensel ve genel geçerliğe sahip olup, ahlak kurallarının ise toplumların etnik, dini, ulusal özelliklerine göre değişebilmesinden kaynaklanır. Ayrıca, bir toplumda ahlak kuralları çerçevesinde eskiden yasaklanan, hoş karşılanmayan davranışlar, değişen zaman ve koşullara bağlı olarak teşvik edilen davranışlara dönüşebilmektedir (İnal, 1996, s.43. Kuçuradi, 1988, s.22. akt:Aydın, 2001, ss.7-8).

Yönetim-Etik İlişkisi

Bu kısımda yönetimde etiğin öneminden bahsedilmiş, yöneticiler için belirlenen etik ilkeler ve etik dışı davranışlar ele alınmıştır.

Yönetimde Etiğin Önemi

Yönetim evrensel bir kavramdır. Önceden ne yapacağının kestirilmesi oldukça zor olan insanla uğraşır. İnsanın, toplumsal yaşamın gereği olan diğer kişilerle ilişkilerini, onların çeşitli etmenler altındaki davranışlarını inceler (Can, 1999, s.21).

Yönetimle ilgili literatüre bakıldığında pek çok farklı tanım yapıldığını görmekteyiz. Bu farklılık, her alanın yönetim kavramını kendi yaklaşımıyla tanımlamasından kaynaklanmaktadır. Yönetimin üzerinde az çok görüşbirliğine varılan tanımlama “yönetim, başkaları vasıtasıyla iş görmektir” şeklindeki tanımlama olmuştur (Koçel, 2003, s.16).

Genel bir tanımla yönetim, toplumsal gereksinimlerin bir kesimini karşılamak üzere, önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek görev ve rolleri yapmak için bir araya getirilen güçlerin eşgüdümlemesi, yönlendirilmesi sürecidir (Başaran, 1982, s.91).

Etik kavramına gelecek olursak; etik denilince akla felsefe, değerler ve ahlak kavramları gelir. Yönetim ise bir kararlar ve eylemler dünyasıdır. Etik doğru ve yanlış araştırırken yönetim, yapılacak olan işin yapılıp bitirilmesiyle ilgilenir. Etik tamamıyla

soyut iken yönetim uygulamaları kaçınılmaz olarak somuttur(Frederickson ve Walling, 2001, s.37). Peki etikle yönetim arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yönetim, örgütün ilgilileri arasında bir denge kurma durumundadır. Pek çok farklı kesimin beklentilerini karşılamak örgütün başlıca görevidir. İşgörenler, hükümet organları, müşteriler ve kamuoyu gibi farklı kesimlerin örgütten farklı beklentileri vardır. Yönetici, örgütten beklentileri olan farklı grupların çıkarları arasında nasıl denge kuracağını bilmelidir. Bazı durumlarda yönetici belli değerlere, standartlara veya normlara göre kolayca karar verebilir ancak bu kadar açık ve belirgin olmayan durumlarda yönetici etik ikilemler yaşayabilir(Jones, 2004, s.46).

Bütün bu farklı ilgi gruplarının çeşitli çıkarlarını etkili bir biçimde dengede tutmak için profesyonel yönetici yalnızca işinin uzmanı olmakla kalmayıp yönetim alanına yabancı ilke, kavram ve kuralları kullanmada da uzman olmak zorundadır. Son yıllarda bir çok yazar, yöneticinin davranış ve faaliyetlerini düzenleyen çağdaş, standart, ilkeler ve kurallardan oluşan iş ahlakının gerektiğinden söz etmektedir. Bu kurallar belli bir durumda neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bize gösteren kurallardır. Yöneticinin bu ilke ve kuralları bilmesi ve anlaması gerekir. Ayrıca, yöneticilerin yönetici olmayanlar için örnek olması yönünden de ahlaki standartların önemi büyüktür (Can, 1999, s.23,58).

Yönetim sürecinde yöneticinin kararlarından, uygulamalarından ve davranışlarından başta örgüt ve işgörenler olmak üzere örgütün ilişki içinde olduğu tüm kesimler doğrudan veya dolaylı olarak etkilenir. Bu süreç içinde yerine getirilmesi gereken işlevler bazı ilke ve kuralların davranışlara rehber olarak alınmasını zorunlu kılar. Davranışlara yön veren ve iyi-kötü, doğru-yanlış ayrımının kişiye görelikten çok, evrensel kabul gören ölçülere göre belirlenmesinde etik ilkeler çok önemli bir işlev görmektedir (Aydın, 2001, s.39).

Etik ilkeler, en doğru davranışın belirsiz olduğu durumlarda ahlaki tepkilerin nasıl olması gerektiği konusunda insanlara yardım eder. Etik ilkeler yöneticilere, çeşitli durumlarda alacakları kararlar konusunda rehberlik eder. Ayrıca etik ilkeler yöneticiye örgütsel grupların çıkarları arasında nasıl karar vermesi gerektiği konusunda da yardımcı olur(Jones, 2004, s.45).

Örgütte işgörenlerin etik davranış ilkelerine uygun hareket etmeleri örgütte oluşturulan hava ile yakından ilişkilidir. Bu havanın oluşmasında yönetim sürecinin

önemi büyüktür. Bu sürecin bir parçası olarak yöneticiler belirledikleri önceliklerle, aldıkları kararlarla örgüte yön verirler. Bir örgütün genel olarak etik açıdan performansı o örgütün liderinin etik standartlarına bağlıdır (Longenecker, 1985, s.65).

Yöneticinin etik standartlara göre davranması ve etik kararlar alması imkansız bir olay değildir. Toplumun ve iş dünyasının yöneticilerden etik davranış beklentilerinin giderek arttığını savunan Andrews(1989, s.6) etik kararların, bulması ve geliştirmesi imkansız olmayan üç niteliğe bağlı olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, etik sorunları farkedebilme ve alternatif çözüm yollarının sonuçlarını düşünebilme yeteneğidir. İkincisi, farklı bakış açıları geliştirip o an için yer, zaman, ilişkiler ve şartlara bağlı olarak doğru karar verebilecek özgüvene sahip olmaktır. Üçüncüsü ise tüm ihtiyaçlar bilinemediği veya sorunlara tartışılmaz ve net çözümler üretilmediği durumlarda bile karar vermeye istekli olabilmektir. Bu şartlar sağlandığında yönetim etik kararlar alma konusunda standartlarını artırmış olacaktır. Yönetimin sahip olduğu etik standartlar ve sergiledikleri etik davranışlar kısa zamanda örgütün tamamına yansiyacak ve etik bir örgüt kültürü oluşturulacaktır.

Bir örgütte yerleşmiş bulunan etik standartlar ve ilkeler örgütteki işgörenlerin davranışlarının oluşmasında sağlam bir temel oluşturmaktadır. Bu ilkelerin bir davranış biçimi haline gelmesi için örgütteki tüm yöneticiler ve işgönerlerce benimsenmesi gereklidir. Örgütte etik davranışların benimsenmesi üst yönetimde başlamalı, orta düzey yöneticilere aktarılmalı, ve örgütün tüm işgönerlerine yayılmalıdır (Aydın, 2001, s.40).

Yönetimde Etik ilkeler Ve Etik Dışı Davranışlar

Yöneticilerin etik davranışlar sergileyebilmeleri için evrensel kabul gören etik ilkelerin belirlenmesi büyük bir ihtiyaçtır. Aksi takdirde yöneticiler davranışlarını kendilerine göre değerlendirip etik davrandıklarını düşünme eğiliminde olabilirler. Yönetim bakış açısıyla, bir karar eğer kararı ilgilendiren hissedarlar veya gruplar tarafından kabul edilebilir bulunuyorsa o zaman etik bir karardır. Buna karşın eğer bir yönetici bir kararı belli bir gruba veya hissedara kazanç sağladığı için gizlemeyi ve duyurmamayı tercih ediyorsa bu karar etik değildir (Jones, 2004, s.47). Etik olan veya etik olmayan davranışların belirlenip tanımlanması yöneticilerin etik davranma ile ilgili ikilemelerine çözüm bulmaları açısından büyük öneme sahiptir.

Aydın (2001, ss.47-69), genel olarak her meslekte yöneticiler için uymaları gereken etik ilkeleri ve uzak durmaları gereken etik dışı davranışları tanımlamıştır. Tablo – 1’de bu ilkeler sıralanmıştır.

TABLO 1
YÖNETİMDE ETİK İLKELER VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR

	Etik İlkeler	Etik Dışı Davranışlar
1	Adalet	Ayrımcılık
2	Eşitlik	Kayıрма
3	Dürüstlük ve doğruluk	Rüşvet
4	Tarafsızlık	Yıldırma – korkutma
5	Sorumluluk	İhmal
6	İnsan hakları	Sömürü (istismar)
7	Hümanizm	Bencillik
8	Bağlılık	Yolsuzluk
9	Hukukun üstünlüğü	İşkence(eziyet)
10	Sevgi	Yaranma – Dalkavukluk
11	Hoşgörü	Şiddet – Baskı – Saldırganlık
12	Laiklik	İş ilişkilerine politika karıştırma
13	Saygı	Hakaret ve küfür
14	Tutumluluk	Bedensel ve cinsel taciz
15	Demokrasi	Kötü alışkanlıklar
16	Olumlu insan ilişkileri	Görev ve yetkinin kötüye kullanımı
17	Açıklık	Dedikodu
18	Hak ve özgürlükler	Zimmet
19	Emeğin hakkını verme	Doğmatik davranış
20	Yasa dışı emirlere karşı direnme	Yobazlık – bağnazlık

Kaynak: Aydın, İnyet P. Yönetimsel Mesleki ve Örgütsel Etik(Ankara,2001)s.47-69’dan düzenlendi.

Tabloda sıralanan yönetimde uyulması gereken etik ilkeler ve uzak durulması gereken etik dışı davranışlar, etik bir yöneticinin genel özellikleri hakkında fikir sahibi olunmasını sağlamaktadır. Dürüstlük, hümanizm, sevgi, saygı, olumlu insan ilişkileri gibi etik ilkeler ve bencillik, saldırganlık, dedikodu gibi uzak durulması gereken etik dışı davranışlar, yöneticinin olumlu kişilik özelliklerine sahip olmasını gerektirmektedir. Adalet, eşitlik, tarafsızlık, sorumluluk gibi etik ilkeler ile ayrımcılık, kayırma, ihmal, bağnazlık gibi uzak durulması gereken etik dışı davranışlar ise etik bir yöneticinin liderlik özellikleri taşımasını gerekli kılar. Son olarak hukukun üstünlüğü, hak ve özgürlükler, yasa dışı emirlere direnme gibi etik ilkelerle yolsuzluk, rüşvet, zimmet, görev ve yetkiyi kötüye kullanma gibi uzak durulması gereken etik dışı

davranışlar, etik bir yöneticinin yasalara ve yönetmeliklere bağlılık özelliğini taşıması gerektiğini gösterir.

Türkiye’de uzun yıllar boyunca kamu kurumlarında çalışanlar için etik ilkelerle ilgili yasal bir düzenleme yapılmamıştır. Bu boşluğu doldurmak amacıyla 2004 yılında 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Daha sonra ise bu kanunun 3 ve 7. maddelerine dayanılarak, 13.04.2005/25785 tarih ve sayılı “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik”te kamu görevlilerinin uymaları gereken etik ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkeler yalnız yöneticileri değil, tüm kamu görevlilerini kapsamaktadır. Yönetmelik gereğince tüm kamu görevlileri bu yönetmelikte belirlenen etik ilkelere uymakla yükümlüdür. Bu yönetmeliğin amacı, kamuda etik kültürünü yerleştirmek, kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, bu ilkelere uygun davranış göstermeleri açısından onlara yardımcı olmak ve görevlerin yerine getirilmesinde adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerine zarar veren ve toplumda güvensizlik yaratan durumları ortadan kaldırmak suretiyle kamu yönetimine halkın güvenini artırmak, toplumu kamu görevlilerinden bekleme hakkı olduğu davranışlar konusunda bilgilendirmektir. Bu yönetmelikte kamu görevlilerinin uymaları gereken etik davranış ilkeleriyle ilgili detaylı açıklamalar yapılmıştır. Aşağıda, yönetmelikte açıklanan bu ilkeler kısaca özetlenmiş ve maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı, saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği, hizmette yerindenliği ve beyana güveni esas alırlar.

2. Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflerler.

3. Kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri ve diğer personeli, kamu hizmetlerini belirlenen standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütürler, hizmetten yararlananları hizmet süreci boyunca bilgilendirirler.

4. Kamu görevlileri, çalıştıkları kurum veya kuruluşun amaçlarına ve misyonuna uygun davranırlar. Ülkenin çıkarları, toplumun refahı ve kurumlarının hizmet idealleri doğrultusunda hareket ederler.

5. Kamu görevlileri; tüm eylem ve işlemlerinde yasallık, adalet, eşitlik, tarafsızlık ve dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket ederler, görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayırım yapamazlar, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar.

6. Kamu görevlileri, kamu yönetimine güveni sağlayacak şekilde davranırlar. Halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar. Yönetici veya denetleyici konumunda bulunan kamu görevlileri, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkan veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulanı kabul edemezler.

7. Kamu görevlileri, üstleri, meslektaşları, astları, diğer personel ile hizmetten yararlananlara karşı nazik ve saygılı davranırlar ve gerekli ilgiyi gösterirler.

8. Kamu görevlileri, etik davranış ilkeleriyle bağdaşmayan veya yasadışı iş ve eylemlerde bulunmalarının talep edilmesi halinde veya bu tür bir eylem veya işlemde haberdar olduklarında durumu yetkili makamlara bildirirler. Kurum ve kuruluş amirleri, ihbarda bulunan kamu görevlilerinin kimliğini gizli tutar ve bu kamu görevlilerine herhangi bir zarar gelmemesi için gerekli tedbirleri alırlar.

9. Kamu görevlileri, çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar, çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlardan kendilerini uzak tutarlar.

10. Kamu görevlileri; görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri veya başkaları lehine menfaat sağlayamaz, aracılıkta bulunamaz, herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.

11. Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar. Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak hediye veremez, resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişiye çelenk

veya çiçek gönderemezler; görev ve hizmetle ilgisi olmayan kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler.

12. Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar.

13. Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kamu mallarını, kaynaklarını, işgücünü ve imkanlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranırlar.

14. Kamu görevlileri, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak çalıştıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

15. Kamu görevlileri, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak verirler.

16. Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda hesap verebilir ve kamusal değerlendirme ve denetime her zaman açık ve hazır olurlar. Yönetici kamu görevlileri, kurumlarının amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri zamanında alırlar. Yönetici kamu görevlileri, personeline etik davranış ilkeleri konusunda uygun eğitimi sağlamak, bu ilkelere uyulup uyulmadığını gözetlemek, geliriyle bağdaşmayan yaşantısını izlemek ve etik davranış konusunda rehberlik etmekle yükümlüdür.

17. Kamu görevlileri, eski kamu görevlilerini kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandıramaz, onlara imtiyazlı muamelede bulunamaz.

18. Kamu görevlileri, kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazları, alacak ve borçları hakkında, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunurlar.

Bu sayılan maddelerle kamu görevlilerinin uymaları gereken etik davranışlar ile kaçınılması gereken etik dışı davranışlar tanımlanmıştır. Bu ilkeler yöneticilerin uyması gereken etik davranışları da içermektedir. Aydın'ın yöneticiler için belirlediği etik ilkeler ile etik dışı davranışların bu yönetmelikteki maddelerle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu yönetmelikteki maddeler yöneticiler açısından incelendiğinde, yöneticilerin olumlu kişilik özelliklerine sahip olması, liderlik özellikleri taşıması ve yasalara ve yönetmeliklere bağlı hareket etmesinin gerekliliği sonucu çıkarılabilmektedir.

Eğitim Yönetimi ve Etik

Eğitim insana doğruyu, iyiyi, güzeli aramasına yardım edecek yolları, yöntemleri göstermek ve bilimsel yöntemlerle elde edilmiş doğruları, iyileri, güzelleri öğretmekle yükümlüdür (Başaran, 200. s.19).

Eğitim iki yönlü bir misyona sahiptir. Birincisi, zihnin eğitilip yetiştirilmesi ve harekete geçirilmesi, ikincisi de toplumsal kültürün gelecek nesillere taşınmasıdır. Yeni neslin yetiştirilmesi ve toplumsal kültür ve mirasın taşınması işi eğitim örgütlerinin ve dolayısıyla da eğitim yöneticilerinin sorumluluğundadır (Daniel, 2001, s.14).

Eğitim sisteminde, iç çatışmaların eğitim işgörenlerinde suskunluk yaratacak düzeyde çoğaldığını; dışardan yapılan siyasal baskıların partizanlık düzeyine ulaştığını; buna ekonomik ve toplumsal sorunların da karışarak yönetim ortamını yüksek düzeyde bozduğunu araştırmalar göstermektedir. Elverişli bir ortamdan yoksun olan yönetimin etkililiğinin, yoksunluk oranında düşme göstermesi kaçınılmazdır (Başaran, 1996, s.177). Bu bakımdan eğitim liderlerinin etik düşünme ve karar verme becerilerinin güçlendirilmesinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Aldıkları kararlarla toplumsal kültürün şekillenmesinde ve taşınmasında önemli rolü olan eğitim örgütlerinin yöneticileri, karar alma süreçlerini kendilerine özel etik bir çerçeveye oturtmalıdırlar ve alınan kararlar bu etik çerçeve dışına çıkmamalıdır (Daniel, 2001, ss.14-18).

Eğitimin temel sistemi okuldur ve eğitim okullar vasıtasıyla gerçekleştirilir. Okulun temel görevi öncelikle öğrencilerine nitelikli bir eğitim sunmaktır. Bu bakımdan eğitim yönetimi denildiğinde ilk akla gelen okul yönetimidir. Eğitim yönetiminin amacı, toplumun eğitim gereksinmesini karşılamak için kurulan eğitim örgütünü yani okulu, önceden belirlenen amaçlarını gerçekleştirmek için etkili işletmek ve yenileştirmektir

(Başaran, 200. s.11). Okulun amaçlarına ulaşmasını sağlamakla yükümlü olan kişi ise okul yöneticisidir.

Eğitim örgütlerinin amaçlarına uygun olarak yaşatılmasında, eğitim yöneticisinin davranışlarında etik ilkeleri rehber edinmesinin önemi giderek artmaktadır. Bu önemin farkına varan ülkelerde etik ilkeler devletin yasal düzenlemelerinin ve standartlarının arasına da girmektedir. Örneğin; ABD’nde Öğretmen Eğitimi Ulusal Konseyinin 2001’de onayladığı eğitim liderliği programı standartlarında 6 temel performans alanından biri olarak etik davranma ve karar verme belirlenmiştir (Strike, Haller ve Soltis, 2005). Yine ABD’nde Eyaletlerarası Okul Liderleri Lisans Konsorsiyumu Standartları (ISLLC)’ndan beşincisi okul yönetiminde etik konusuna odaklanmıştır. Beşinci standarda göre okul müdürü, doğru, dürüst ve etik bir tarzda davranarak, tüm öğrencilerin başarısını artıran bir eğitim lideri olmalıdır (<http://kli.kresa.org/isllc.htm>).

Eğitim yönetiminde etik konusunun kendine has yönlerini ortaya koymak amacıyla bu bölümde okul yönetiminde etik ve etik ikilemler ile okul müdürlerinin uymaları gereken etik ilkeler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Okul Yönetiminde Etik

İnsanlara doğruları ve iyileri öğretmekle yükümlü olan okul örgütünün bu amacına ulaşması için başta o örgütün işgörenlerinin ve yöneticilerinin evrensel kabul gören iyileri, doğruları benimsemiş ve bunları davranışlarına yansıtmış olmaları gerekmektedir. Bu ilkeler ise etik ilkelerdir.

Eğitim yönetimi alanında pek çok yazar okul yönetiminde etik davranışların önemine dikkat çekmiş, okul yöneticilerinin davranışlarında etik ilkelere uygun hareket etmelerinin gerekliliğini savunmuştur.

Aydın (2001, s.40), örgütlerde etik davranışların korunmasının garantisini, çok sayıda işgörenle çalışan yöneticilerin yüksek etik standartlarına sahip olması olarak görmektedir. Bu açıdan ele alındığında okul örgütünde otorite figürü olan okul yöneticilerinin davranışları büyük bir önem taşımaktadır.

Günümüzün ve geleceğin okul yöneticileri yönetimin teknik yönlerinden çok daha fazlasına sahip olmak zorundadırlar. Okul yöneticileri günlük yaşamlarında pek çok etik ikileme veya ahlaki kararlar karşı karşıyadırlar. Bu yüzden yönetimin ahlaki ve etik boyutlarına ilişkin bilgiye de sahip olmalıydırlar. Eğitim örgütlerinin etik açıdan

güvenli örgütler olma sorumlulukları vardır. Çünkü eğitimde yatırım insana yapılmaktadır (Denig&Quinn, 2001, s.1).

Demokrasiye giderek daha fazla önem veren ve küreselleşen bir dünyada, okul müdürlerinin yapacakları çalışmaların demokratik değerlerle aykırı düşmesi ve evrensel etik ilkelerden uzak olması düşünülemez. Değer yargılarının eğitimin amaçlarının belirlenme ve gerçekleştirilmesinde önemli bir etken olduğu gerçeği dikkate alınır, çağımızın okul müdürlerinin yönetim işlerini gerçekleştirmede etik ilkelerle tutarlı davranış sergilemelerinin önemi ortaya çıkacaktır. Bu nedenle çağın gereklerini karşılamayı isteyen bir okul müdürü dürüst, adil ve ahlaklı bir tutum sergileyerek bütün öğrencilerin başarı düzeylerini artırmaya gayret etmeli, bir başka ifadeyle etik açıdan lider olmalıdır(Gümüşeli, 2001, s.543).

Forster(1998), Sydney Teknoloji Üniversitesi'nde düzenlenen “Öğretme Mesleğinde Etik” konulu sempozyumdaki sunumunda okulların, temel olarak insanın gelişimini hedeflediği için “etik okul” olması gerektiğini savunmuştur. Etik okula kavuşmak ise okulda etik kültürün yerleştirilmesiyle mümkündür. Bu konuda en büyük görev ise okul müdürüne düşmektedir. Okul müdürü öncelikle astlarına örnek bir lider olarak okulun etik kültürüne katkıda bulunabilir. Bu da müdürün insanlarla ilişkilerinde saygılı olması, güven vermesi ve düşünceli davranışlar sergilemesiyle mümkün olacaktır. Bunun yanında okul müdürü okul toplumuyla birlikte okulun etik ilkelerini belirlemeli, geliştirmeli ve değerlendirmelidir. Bunu yapmak için okulla ilgili yapılan düzenli değerlendirmelerde işgörenlerin fikirlerini almalı, sorumluluğunu onlarla paylaşmalı ve işbirliği ile kararlar almalıdır (http://www.schools.nsw.edu.au/edu_leadership/prof_read/ethics/forster.php).

Kaya (1984, s.113)'ya göre, okul yöneticisi lider olmalıdır ve hem kişisel yaşamında hem de başkalarıyla ilişkilerinde güvenilir olmalıdır. Dürüstlük, içtenlik, hak ve adalet ilkelerine bağlılık liderliğin temel nitelikleridir. Yönetici lider, düzenli, dengeli bir kişiliğe sahip olmalı, duygu ve coşkularını kontrol edebilmeli, birlik duygusu yaratabilmeli ve iyimser olmalıdır. İşinin gereği eğitim yöneticisi nezaket, hoşgörü ve anlayış yönünden de örnek olmak zorundadır. Okul yöneticisi etik ilkelere uygun davranarak başta işgörenlerine ve öğrencilere örnek olarak, örgütte bunun bir davranış biçimi haline gelmesi için çaba sarfetmelidir.

Okul Yönetiminde Etik İkilemler

Okul yöneticilerinin işleri gereği hem öğrencilere, hem işgörelere, hem üstlerine ve hem de toplumsal çevreye karşı birtakım sorumlulukları vardır. Çünkü aldıkları kararlar bunların tamamını doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Yöneticiler herhangi bir konuda karar verirken tüm bu sorumlulukları değerlendirmeli, olabildiğince dengeli kararlar vermelidirler.

Okul yöneticilerinin tüm bu dengeleri gözeterek karar verme çabaları esnasında hangi davranışın etik olup olmadığı konusunda birtakım kararsızlık veya ikilemler yaşayabilirler. Bireyin ailesinden aldığı ahlaki öneşiler etik karar vermeyi sağlamaya yetmeyebilir. Bu özellikle okullarda etik ilkelerin çatıştığı ikilemlerle sık sık karşılaşan yöneticiler için geçerlidir. Bunun için yöneticiler böyle durumlarda, etik prensipleri ahlaki sezgileriyle birleştirerek etik açıdan yüksek standartları yakalamalıdır (Strike, Haller ve Soltis, 2005).

Foster (1986, akt:Shapiro&Stefkovich, 2001, s.3), etiğin eğitim yönetimindeki yerini belirtirken “Yönetimdeki her bir karar insan hayatının yeniden yapılandırılmasıdır. Bu yüzden yönetimin kalbinde ahlaki ikilemlerin çözümü yer alır.” sözleriyle etik ikilemlerin çözümünün önemine dikkat çekmiştir.

Okul yöneticilerinin günlük programları esnasında birçok etik ikilemle ve ahlaki kararlar karşı karşıya kalmaları normaldir. Okul örgütleri işgörelenleri desteklemeli ve onların ihtiyaçlarını gözönünde bulundurmalıdır ancak bunun yanında okulların örgütsel amaçlara bağlı kalma zorunlulukları da vardır. Bazen bu iki zorunluluk bir çatışmaya veya ikileme sebep olabilmektedir. Yönetimin etik davranışlara uygun olarak gerçekleşmesi için bu ikilemlerin çözümü gerekmektedir.

Etik ikilemlerin nasıl çözüldüğünü yöneticinin eğitimine, değer sistemine ve ahlaki kararlara karşı yaklaşımına bağlayan Denig ve Quinn (2001, ss.2-3) bu ahlaki kararsızlıkların çözümünü karar vericinin yararcılık prensibi ve kişisel çıkarlar arasındaki dengeyi koruyabilme yeteneğine bağlamaktadır. Burada yararcılık prensibi, “Hangi karar en yüksek sayıda kişi için iyidir?” sorusuna cevap arar.

Bu görüşe paralel olarak Strike, Haller ve Soltis (2005)’e göre birden fazla etik ilkenin çatıştığı durumlarda ikileme düşen yönetici bu ikilemi çözmek için öncelikle her bir etik ilkeyi açık ve net olarak ortaya koymalı, bunların gerekçelerini düşünmeli, öncelikleri belirlemeli ve bu önceliklere göre karar vermelidir.

Okul Yönetiminde Etik Değerler

Yönetici, eğitim sistemi içinde çok önemli bir birimi temsil etmektedir. Yöneticinin liderlik biçimi ve her gün yüzyüze geldiği durumlarda gösterdiği mesleki ve ahlaki davranışlarında, sahip olduğu etik değerlerin yansımaları görülür. Günlük kararlarda bilinçaltında yer alan ahlaki eğilimler davranışları etkilemektedir (Aydın, 2001, s.156). Bu yüzden okul yöneticilerinin sahip olduğu etik değerler yöneticilik davranışlarının kaynağı konumundadır.

Okul yöneticisinin davranışları geleneksel etik değerler tarafından yönlendirilmeli ve demokratik toplum değerleriyle bütünleşmelidir. Etik değerler toplumun tüm üyelerine saygıyı, farklı görüşlere ve kültürlere karşı hoşgörüyü, insanların eşitliğini ve kaynakların eşit dağıtılmasını içerir. Okul yöneticileri aşağıda açıklanan etik değerleri davranışlarına rehber edinirlerse, kendilerine duyulan güvenin sarsılmasını önleyebilir, etik lider özelliği gösterebilirler (Calabrese, 1989, ss.16-19):

1. Okul yöneticileri eğitim felsefesine uygun bir vizyon geliştirmelidir.

Eğitim felsefesine uygun bir vizyon geliştirmemiş yöneticiler karar vermede ve insan ilişkilerinde tutarsızlık yaşayacaklardır. Yöneticiler davranışlarını gerekçelendirmeli ve vizyonlarına dayanak olacak nedenler bulmalıdırlar.

2. Okul yöneticisi güçlü bir ahlâkî lider olmalıdır.

Okul yöneticisi okulda ahlâkî bir hava oluşturmalıdır. Ahlâkî hava bir kurallar veya yasalar dizisi değil, sorumluluk duygusu ile davranışları birleştiren egemen bir tutumdur. Yönetici tarafından alınan kararlar ahlâkî havayı tesis eder.

Okul yöneticisi şu soruları kendisine sormalı ve cevaplandırmalıdır: Bu okul neden var? Neyi başarmak istiyoruz? Okulun öğrencilere ve topluma karşı yükümlülükleri nelerdir? Okul toplumunda öğrenci ve öğretmenlerin hangi davranışı önemlidir? Bu soruların cevapları okulun ahlâkî havasını şekillendirecektir.

3. Okul yöneticisi ayrımcı davranışları kınamalıdır.

Ayrımcılık gizli biçimlerde ortaya çıkar. Öğretmenler odasında belirli bir gruba ait öğrencilerin aşağılandığı sözlerin hoşgörülmesi; rehberlik biriminin düşük sosyo-ekonomik kökenli öğrencileri üniversite yerine mesleki eğitime yönlendirmesi; sınıftaki aykırı davranışların hoşgörülmesi ayrımcılığın bazı örnekleridir.

Yönetici ayrımcılığı hoşgöremez. Yönetici ayrımcılığı eğitimsel ve etik bir sorun olarak ele almalıdır.

4. Okul yöneticisi etkili öğretimi bir görev olarak görmelidir. Okuldaki zayıf öğretim öğrencilere, öğretmenlere ve topluma zarar verir. Öğretimde zayıf öğretmenler, öğrencilere zengin bilgilerin ve sağlıklı bir öğrenme ortamının sağlanmasını engeller. Zayıf öğretmenlerin etkileri öğrencilerin yaşamları boyunca devam eder. Zayıf öğretmenlerle mücadelede okul yöneticileri öğrencilerin ve toplumun yararını gözeterek hareket etmek zorundadırlar.

5. Okul yöneticisi okul toplumunu tesis etmelidir. Okulda bir çok kişi kendisini okulun bir parçası olarak hissetmez. Okul bu kişileri örgüte dahil etme konusunda başarısız olmuştur. Okulda bir toplum duygusu veya ortak misyon oluşmamış ve okul grupları arasında bağlantı kurulmamıştır. Böyle bir okulda gruplar arasında yardımlaşma ve işbirliği yerine karşılaşma ve çatışmalar görülecektir.

Etkili yöneticiler okul toplumunu tesis ederler. Okulu grupların işbirliği yaptığı tek bir birim olarak görürler. Böyle bir okul toplumu kendi içindeki yanlış davranışları farkederek. Böylelikle ayrımcılık, suistimal, saygısızlık gibi davranışlar engellenir. Hedefler ve değerlerin paylaşıldığı bir okul toplumu tesis etmeye çalışmak, etkili ve etik okul yöneticilerinin temel hedefi olmalıdır.

6. Okul yöneticisi grupların hakları arasında denge kurar. Okul toplumu içindeki farklı grupların haklarının dengelenmesi güç bir iştir. Okul yöneticisi okuldaki temel grupların haklarına odaklanmak gibi kolay bir yol seçebilir. Fakat azınlık grupların hakları da gözardı edilemez. Etkili yönetici okul toplumundaki temel gruplar ile azınlık gruplar arasında denge kurmalıdır.

7. Herkes tarafından istenen kararlar her zaman doğru kararlar değildir. Yöneticiler sıklıkla herkesçe istenen kararlar etik açıdan doğru kararları ayırt etmek durumunda kalırlar. Herkesçe istenen kararlar doğru olduğunda etik açıdan bir sorun olmaz. Ancak istenen kararlarla doğru kararlar bazen birbiriyle çakışır. Akıllı yöneticiler sorunları bütün yönleri ile ele alırlar ve etik sorunları gözönünde tutarlar.

8. Okul yöneticisinin kararlarının temelinde, okul toplumunun üyeleri için doğru olanı yapmak vardır. Kararlarında belirleyici olarak yalnızca örgüt için iyi olanları alan eğitim yöneticileri, örgütlerin üyelerinin gereksinimlerini karşılamak zorunda olduklarını unuturlar. Örgütün bu işlevini unutan okullar ailelerin şikayetlerini görmezlikten gelir, öğrenci ihtiyaçlarını düşünmez, bürokratik yöntemlerle eleştirilerden kaçır ve sadece işgörelere iş sunan bir örgüt durumuna düşerler.

Etkili yöneticinin temel amacı hizmet etmektir. Buradaki hizmetin amacı, “Örgütün üyelerine nasıl yardımcı olabiliriz?, Üyelerimize yardım edecek bir yöntem bulabilir miyiz?” sorularını da içerir. Hizmete bağlılık, okul yöneticisinin okulu, üyeleri ve programları sürekli değerlendirmesini gerektirir.

9. Ahlâkî cesaret yönetici rolünün bir parçasıdır. Ahlâkî cesaret olmadan etik davranmak mümkün değildir. Okul yöneticileri davranışlarının etik olduğunu iddia edebilirler. Ancak bu yöneticiler kızgın velilerle, öğretmenlerle veya üst düzey yöneticilerle karşı karşıya geldiklerinde etik davranış konusunda başarısız olurlarsa iddialarını kaybederler. Okul yöneticileri etik ilkelerin ihlali konusunda baskıya maruz kaldığında “hayır” diyebilecek ahlâkî cesarete sahip olmalıdır.

10. Okul yöneticisi etik davranışları, ahlâkî eylemleri ve dürüstlüğü okul üyeleriyle paylaşmalıdır. Yönetici etik değerleri astlarıyla paylaşmazsa okulda etik bir iklim tesis edilemez. Yönetici, toplumsal değerlerle uyumlu olacak şekilde okulunda etik ilkeleri tanımlamalı ve bu ilkeler günlük olarak duyurulmalıdır. Etik bir çevrenin oluşması binlerce karar alınmasını ve çok uzun zaman geçmesini gerektirir.

Okul yöneticisinin örgütünde etik lider olması, okulun etkili okul olmasıyla eş anlamlıdır. Etik okul yöneticisi, paranın düzgün kullanımıyla, insanlara karşı dürüst davranışla, öğretmenlerin etkili öğretmesiyle, müfredatın toplumsal gereksinimleri karşılamasıyla, öğrencilerin sorumlu olmasıyla ve velilerin okul sürecine katılımıyla ilgilenir. Etkili yönetici, etik yönetici olmak zorundadır (Calabrese, 1989,s.19).

Okul Müdürleri İçin Etik İlkeler

Okul müdürleri içinde yaşadıkları toplumda önemli bir görevi üstlenmektedir. Bu görevin yerine getirilebilmesi için okul müdürlerinin saygıdeğer mesleki davranışlar sergilemeleri ve hizmet sundukları kişilerce lider olarak kabul edilmeleri gereklidir. Bu nedenle okul müdürlerinin mesleki davranışlarını tanımlayan etik ilkelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu etik ilkeler sayesinde müdürlerin güvenilirlik ve dürüstlüğü artacak, yasalara veya kurallara aykırı davranışları da önlenmiş olacaktır. Okul müdürlerinin karşılaşılabileceği tüm olayları tahmin etmek imkansızdır ancak temel etik ilkeler her zaman onları yönlendirmede faydalı olacaktır (<http://www.wasa-oly.org/associat/code.htm>).

Dünyanın bir çok ülkesinde yasama meclisleri veya eğitim yöneticileriyle ilgili örgütler eğitimcilerin ve okul yöneticilerinin etik davranışlarına ilişkin ilkeler belirlemişlerdir. Örneğin ABD'nin Alabama eyaletinde 1975'te bir çok mesleki alana etik standartları getiren Alabama Etik Kanunu kabul edilmiştir. Florida'da Eğitim Standartları Komisyonu tarafından eğitimciler için Mesleki Davranış İlkeleri ve Etik İlkeleri belirlenmiştir. Texas'ta 1975'te Eğitimciler İçin Etik İlkeler yasası kabul edilmiştir (Rogers, 2002, s.31). Türkiye'de ise 2005'te okul müdürlerine veya eğitimcilere özel olmayan ancak tüm kamu görevlilerini kapsayan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri yönetmeliği çıkarılmıştır.

Eğitim yönetimi alanındaki çeşitli araştırmalar yoluyla bulunan veya farklı ülkelerde çeşitli dernek ve kuruluşlar tarafından okul müdürleri için hazırlanan etik ilkeler birbirleriyle pek çok konuda benzerlikler içermektedir. Bu ilkeler arasında bulunan benzerliklerin incelenmesi amacıyla aşağıda bir araştırmada elde edilen ve bir kaç farklı kurum tarafından belirlenen etik ilkelere yer verilmiştir.

High (2005, s.65) tarafından okul müdürleri için etik ilkelerin önemini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada uzman görüşlerine başvurularak okul müdürleri için önemli kabul edilen etik ilkeler ve davranışlar belirlenmiştir. Uzmanların en çok üzerinde durdukları ilke ve davranışlar şunlardır:

1. Eleştirel Düşünce
2. Saygı
3. Doğruluk ve dürüstlük
4. Güvenilirlik
5. Öğrenciler için en yararlı olanı yapmak
6. Açık fikirlilik
7. Örnek lider olmak
8. Sorumluluk
9. Çocuklar için güvenli bir yetişme ortamı sağlamak
10. Başkalarına zarar vermemek
11. İnsanları cesaretlendirmek
12. İyi iletişim becerilerine sahip olmak
13. Dürüst ve düşünceli davranışlarla örnek olmak
14. Hoşgörülü olmak

15. Cesur olmak
16. Esnek olmak
17. Kararlı olmak
18. İçten ve samimi olmak
19. İhtiyaç ve sorulara karşı duyarlı olmak
20. Vizyon sahibi olmak
21. Sevecen ve şefkatli olmak
22. Mütevazı olmak
23. Özeleştiri yapmak ve bu konuda örnek olmak
24. Dini ve kutsal değerlere karşı saygılı olmak
25. Azimli olmak
26. Herzaman farklı görüş ve düşüncelere değer vermek
27. Başkalarını dinlemek, özellikle çatışma yaşadıklarını.
28. Sosyo-kültürel farklılıklara karşı saygılı olmak
29. İnsanlara değer vermek
30. Yasa ve yönetmeliklere uygun hareket etmek

Araştırmaya katılanların belirttiği aynı özellikler değişik kelimelerle farklı maddelerde ifade edildiğinden burada tamamı alınmamış, aynı maddeler birleştirilmiştir.

ABD'nin en köklü okul müdürü derneklerinden biri olan Amerikan Okul Müdürleri Derneği(AASA) etik ilkelere önem vermiş ve 1981'de okul müdürleri için uymaları gereken etik ilkeler belirlemiştir. Bu etik ilkeler idealist ve aynı zamanda tüm eğitim yöneticileri tarafından uygulanabilecek şekilde pratik olmalıdır. Amerikan Okul Müdürleri Derneği' ne üye olan okul müdürü aşağıda belirtilen ilkelere uymayı taahhüt eder (<http://www.aasa.org/about/content.cfm?ItemNumber=2157>).

Okul müdürü;

1. Tüm karar ve eylemlerinde temel değer olarak öğrencilerin iyiliğini alır.
2. Mesleki sorumluluklarını doğruluk ve dürüstlikle yerine getirir.
3. Hakkaniyet sahibidir, kamu haklarını ve bireysel hakları korur.
4. Yerel bölge yasalarına ve milli yasalara uyar, bilerek, devleti yıkmaya yönelik örgütlere doğrudan veya dolaylı olarak destek vermez.

5. Bağılı bulunduğu eğitim kurulunun politika, kural ve düzenlemelerini uygular.

6. Eğitimin hedeflerine uygun olmayan politika ve yasaları düzeltecek uygun yöntemler arar.

7. Makamını politik, sosyal ve ekonomik çıkarlar sağlamak için kullanmaktan kaçınır.

8. Sadece güvenilir(akredite) kuruluşlarca verilen akademik derece veya mesleki sertifikaları kabul eder.

9. Araştırmalarla ve sürekli mesleki gelişim yoluyla standartları korur, mesleki etkililiğini geliştirecek yöntemler arar.

10. Bütün anlaşmalara sona erinceye kadar veya karşılıklı feshedilinceye kadar sadık kalır.

Bu ilkeler ABD'ne ait bir çok eyaletin okul yönetimi derneklerince kabul görmüş, ve aynı ilkeler kabul edilmiştir.

Okul müdürleri için etik ilkeler belirleyen bir başka dernek Wisconsin Okul Bölge Müdürleri Derneği'dir. Bu ilkelere göre profesyonel bir okul müdürü mesleğini yaparken aşağıdaki davranışları sergiler (<http://www.wasda.org/public/about/wasdacode.pdf>).

1. Öğrencilerle, meslektaşlarıyla ve halkla olan ilişkilerinde ve davranışlarında eğitim mesleğinin şeref ve onurunu yükseltir.

2. Yerel ve ulusal kanunlara ve düzenlemelere uyar, yüksek etik ve ahlaki standartları korur, ülkesine, demokrasiye ve özgürlüğe bağlı kalır.

3. Okul yönetimi mesleğine bilgi, kavram ve becerileriyle katkıda bulunma sorumluluğunu taşır.

4. Okuldaki herkese mümkün olan en iyi eğitim tecrübeleri ve fırsatlarını sunmak için çalışır.

5. Bir görev verildiğinde veya yapılan anlaşmalarda mesleğin prestijini ve statüsünü korumaya ve yükseltmeye çalışır.

6. Yerel ve resmi eğitim kuruluşlarınca kabul edilen politikaları inançlı bir şekilde yerine getirmeye ve mesleğini en iyi şekilde yürütmeye çalışır.

7. Halkın güvenini, ekonomik ve sosyal ödüllerin üzerinde görür.

8. Mesleki sorumluluklarını yerine getirmesini olumsuz yönde etkileyecek,

kişisel çıkar veya ekonomik manfaatt düşüncelelerine izin vermez.

9. “Halkın okulları halkı yakından ilgilendirir.” düşünceyle halkı, okulları hakkında tam ve doğru şekilde bilgilendirir.

ABD’nin Minnesota eyaletinde ise okul müdürleri için bir takım standartlar eyalet yönetimince belirlenmiştir. Aşağıda Minnesota eyalet yönetimince okul müdürleri için belirlenen mesleki davranış standartları sıralanmıştır (<http://www.revisor.leg.state.mn.us/arule/3512/5200.html>).

1. Okul müdürü mesleki ve eğitimsel hizmetlerin ayrımcılığa yol açmayacak bir şekilde sunulmasını sağlar.

2. Okul müdürü öğrencileri ve personeli sağlık ve güvenliğe zarar verici koşullardan koruyacak tedbirler alır.

3. Okul müdürü okulda öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir havanın oluşmasını sağlar.

4. Okul müdürü öğretmenler, öğrenciler, veliler ve meslektaşlarıyla olan mesleki ilişkilerini kişisel çıkarları için kullanmaz.

5. Okul müdürü kişilere ait özel bilgileri sadece zorunlu durumlarda, yasalar çerçevesinde mesleki amaçlar için açığa çıkarır.

6. Okul müdürü bilerek kendisine, öğretmenlere veya diğer personele ait kayıtlarda tahrifat yapmaz, yanlış bilgi girmez.

7. Okul müdürü bilerek öğrenciler, öğrencilerin aileleri veya meslektaşlarıyla ilgili yanlış veya zararlı beyanlarda bulunmaz.

8. Okul müdürü mesleki yargılarını ve kararlarını etkileyecek hediye, bağış veya yardım almaz ve kişisel çıkarları için başkalarına yardım veya hizmet teklif etmez.

9. Okul müdürü sadece resmi izin verilen görevler için anlaşma yapabilir.

10. Resmi kurumların onayladığı diploma veya sertifika gerektiren işlerde uygun diplomalı personeli ya da kişileri göreve tavsiye eder veya göreve atamasını yapar.

11. Okul müdürü mesleki görevlerini yerine getirirken mesleğe yakışmayan ve dürüst olmayan davranışlarda bulunmaz.

Yine ABD’nde Okul Liderleri Lisans Konsorsiyumu(The Interstate School Leaders Licensure Consortium-ISLLC) tarafından 1996 yılında belirlenen “Okul Müdürleri İçin Liderlik Standartları”nda okul müdürünün etik açıdan lider olabilmesi için göstermesi gereken davranışlar şu şekilde sıralanmıştır(DDE, 1998; CCSSO, 1996,

Akt:GümüŖeli, 2001, s.543):

1. Bireysel ve mesleki açıdan ahlaki standartlara uygun davranıŖlar sergileyerek alıŖanlara ve okul toplumuna örnek olmak,
2. Herkesi yüksek edime yöneltecek değer, inanıŖ ve tutumları sergilemek,
3. Yönetsel uygulamaların alıŖanlar üzerindeki etkilerini dikkate almak,
4. Okul etkinliklerinin sorumluluğunu üstlenmek,
5. Makamının etki ve gücünü kiŖisel çıkarlardan ziyade okulun çıkarları için kullanmak,
6. Bireyler arası iliŖkilerde duyarlı, saygılı, adil, eŖit ve tutarlı olmak,
7. Personel ve öğrencilerin hak ve mahremiyetlerini korumak,
8. Okul toplumunu oluŖturan farklı grupların grŖ ve dŖncelerine değer vermek, onlara hassasiyetle yaklaŖmak,
9. BaŖkalarının yasal yetkilerini tanımak ve saygı göstermek,
10. Okul toplumundaki hakim değerleri yakından gözlemek ve dikkate almak,
11. Okul toplumunda yer alan herkesin bütünlük içerisinde ahlaki davranıŖlar sergilemelerini teŖvik etmek,
12. Okulu kamu denetimine açmak,
13. Yasa, tüzük ve yönetmelikleri adil bir biçimde ve okulun amaçları doğrultusunda kullanmak,
14. Öğrenci ve personelin baŖarılarını kutlamak,
15. Yasalardan ve szleŖmelerden doğan yükümlülüklerini eksiksiz bir biçimde yerine getirmek.

Türkiye’de okul müdürleri için etik ilkeler belirleyen önemli alıŖmalardan biri Aydın(1997) tarafından yapılmıŖtır. Bu araŖtırmada okul müdürleri için, Türkiye’de eŖitli üniversitelerde görev yapmakta olan 17 eğitim yönetimi profesörünün üzerinde grŖ birliği sağladığı 79 etik ilke belirlenmiŖtir. Bu alıŖmayla ilgili detaylı bilgilere araŖtırmanın “Yurtiçinde Yapılan AraŖtırmalar” kısmında yer verilmiŖtir.

Yukarıda okul müdürleri için eŖitli kuruluŖlarca veya araŖtırmalar yoluyla belirlenen etik ilkelerin pek çoğu birbirine paralel grŖler içermektedir. Bu ilkeler bir bütün olarak ele alındığında, okul müdürlerinin uymaları gereken etik ilkelere iliŖkin Ŗu ortak grŖler çıkarılabilir.

1. Okul müdürleri doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, hoşgörü gibi sağlam karakter özelliklerine sahip olmaldrlar.

2. Okul müdürleri liderlik özellikleri taşmalı ve astlarına ve öğrencilere karşı adil, tarafsız, saygılı ve sorumlu davranarak örnek olmalıdır.

3. Okul müdürü içinde bulunduğu toplumun değerlerine, inançlarına, geleneklerine ve kültürel farklılıklarına karşı saygılı olmalıdır.

4. Okul müdürü tüm karar ve eylemlerinde öğrencilerin iyiliğini temel almalıdır.

5. Okul müdürü makamn ve yetkilerini kişisel çıkarlar veya maddi menfaatler için kullanmamalıdır.

6. Okul müdürü devlet tarafından veya üst yönetim makamlarnca belirlenen yasa ve yönetmeliklere uygun davranmalıdır.

Böyle bir okul müdürü, okulunda etik bir hava oluşmasını ve eğitimin amacına uygun öğrenciler yetişmesini sağlayacaktır. Bu da okul müdürünün devlete, topluma ve öğrencilere karşı sorumluluğunu yerine getirmesi anlamına gelmektedir.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde okul yöneticilerinin etik davranışlarıyla ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Bu araştırmalar, kısaca amacı, yöntemi ve sonuçları verilerek tanıtılmaya çalışılmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalardan konuyla yakından olan bir kaç seçilmiştir.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yurt içinde yapılan araştırmalardan ilki “Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmadır. Eğitim yöneticilerinin etik davranışlarını belirlemeye yönelik olan bu araştırma İnanet Pehlivan Aydın tarafından 1997 yılında Ankara ilinde yapılmıştır. Araştırmanın temel amacı eğitim yönetiminde uyulması gereken etik ilkelerin neler olması gerektiği ve eğitim yöneticilerinin bu ilkelere ne derecede uygun davrandıklarının saptanmasıdır.

Bu araştırma Ankara ilindeki resmi liselerde görev yapan lise müdürleri, örnekleme giren liselerde görev yapan öğretmenler ve bakanlık müfettişleri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma evrenini Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 66 resmi genel lisenin müdürleri ve öğretmenleri ile bu okullarda denetim yapan bakanlık müfettişleri oluşturmaktadır. Çeşitli nedenlerle 23 lise araştırma kapsamı dışında kalmıştır. Araştırma kapsamına giren 43 lisenin toplam okul sayısı içindeki oranı %65'tir.

Araştırma kapsamına giren müdürlerin ve müfettişlerin büyük çoğunluğu erkeklerden oluşurken öğretmenlerin %54'ü bayanlardan oluşmaktadır. Müdürlerde çoğunluk 36-45 yaş grubunda, müfettişlerde 46-55 yaş grubunda, öğretmenlerde ise 26-

35 yaş grubundadır.

Araştırma sonucunda lise müdürleri altı boyutta yer alan tüm ilkelere her zaman uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Müfettişler, hoşgörü boyutunda lise müdürlerinin, başkalarının görüşlerine değer verme; farklılıklara karşı hoşgörülü olma; başkalarını dinlerken kendilerini onların yerine koyma ve anlamaya çalışma ilkelerine uygun davranma düzeylerini yetersiz bulmuştur. Yine müfettişler, sorumluluk boyutundaki araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırma ve sorumluluk almaya istekli olma ilkelerine lise müdürlerinin bazen uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Müfettişler bu ilkeler dışındaki tüm ilkelere, lise müdürlerinin genellikle uygun davrandıkları görüşünü paylaşmışlardır.

Öğretmenler, lise müdürlerinin sorumluluk boyutunda çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışma; ulusal eğitim politikalarına bağlılık; görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirme ve yetkisini yasal sınırlar içinde kullanma ilkelerine her zaman uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Yine öğretmenler dürüstlük boyutunda yolsuzluk yapmama; okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmama ve rüşvet kabul etmeme ilkelerine lise müdürlerinin her zaman uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu ilkeler dışındaki tüm ilkelere lise müdürlerinin genellikle uygun davrandıkları görüşünü paylaşmışlardır.

Yurtiçinde müdürlerin etik davranışlarıyla ilgili yapılan araştırmalardan bir diğeri de Kıranlı(2002) tarafından Eskişehir ilinde yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı Eskişehir ilinde devlet liselerindeki yöneticilerin etik ilkeleri bilme, uygulama, etik ikilemleri çözebilme yeterliğini ve bunlar arasındaki farklılıkları tespit etmektir.

Araştırmanın evrenini 2000-2001 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki liselerde görev yapan müdürler oluşturmaktadır. Araştırmaya 10 teknik ve meslek lisesi müdürü pilot çalışma için, 17 genel lise müdürü ise uygulama çalışması için seçilmiştir.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yöneticilerden kendi etik ilkeleri ve etik yaklaşımları doğrultusunda, verilen örnek olaylardaki etik ikilemlerin çözümüne ilişkin fikirlerini yazmaları istenmiştir. Araştırma verileri betimsel ifadeler halinde yöneticilerin kendi görüşlerine dayalı olarak elde edilerek, cümle ve paragraf analiz yöntemi ile tablolara dönüştürülmüştür.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanmıştır;

1. Örnek olayların tümünde, etik ikilemlerin çözümünde farklı etik ilkeler mevcuttur, tek bir ilke veya yaklaşım yetersizdir. Çeşitli ilke ve yaklaşımlar birlikte kullanılarak sonuca ulaşılmıştır.

2. Etik ikilemleri çözümlerken okul yöneticilerinin yaklaşımlarındaki sıralama; adalet ve değer etiği, toplum/birey yararcılığı, meslek etiği ve eleştirel etik şeklindedir.

3. Bazı örnek olaylarda her iki grup okul müdürünün etik ikilemleri çözümlenmesinde farklı yaklaşımlar var görünse de farklı yollardan aynı amaca, aynı seçime ulaşmışlardır.

4. Her iki grup okul müdürünün çözümleri bazen farklı olabilmektedir.

5. Her iki grup okul müdürü de genelde yasa, öğrenci ve toplum yararını aynı oranda ve bu sıralamaya göre önemsemektedir.

Okul yöneticileri bireysel yararlar ile toplumsal yararlar arasında ikilem yaşadıklarında, uygulamaları gereken etik ilkeleri bilmelerine rağmen kişisel ilkeler doğrultusunda karar verdikleri de görülebilmektedir.

Yurtiçinde yapılan bir başka araştırma da Karaduman(2006) tarafından, öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okulu müdürlerinin etik davranışlarının belirlenmesine yönelik olarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı, ilköğretim okulu müdürlerinin okuldaki işlerinde ve davranışlarında hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı gibi etik davranış ilkelerine ne ölçüde uygun davrandıklarının sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlenmesidir. Ayrıca bu öğretmen görüşlerinin görev yaptıkları kademe, cinsiyet, kıdem ve yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği belirlenecektir.

Veri toplama aracı olarak Aydın(1997)'in geliştirmiş olduğu anket kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara ili Mamak ilçesindeki 94 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin şans yoluyla seçilen %10'u araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Elde edilen veriler SPSS programıyla çözümlenmiş ve raporlaştırılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde standart sapma, frekans, aritmetik ortalama ve yüzdeden faydalanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre müdürlerin en yüksek düzeyde gerçekleştirdikleri etik davranış ilkesi "saygı", en düşük düzeyde gerçekleştirdikleri etik davranış ilkesi ise "hoşgörü" olmuştur. Tüm ilkelere branş öğretmenlerinin okul müdürlerini etik ilkeler konusunda sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek ortalamalarda değerlendirdikleri

görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre, erkek öğretmenlerin ortalamaları bayanlara göre saygı boyutu dışında daha yüksektir. Kıdem değişkenine göre, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin müdürleri tüm ilkelere diğerlerine göre daha yüksek ortalamalarda değerlendirmişlerdir. 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler ise müdürleri adalet boyutu dışında en düşük ortalamada değerlendirmişlerdir. Yaş değişkenine göre 56 ve üzeri yaş grubundaki öğretmenler müdürleri diğer gruplara göre genel olarak en yüksek düzeyde değerlendirirken 21-25 yaş grubundakiler ise en düşük düzeyde değerlendirmişlerdir.

Tüm ilkelere ortalaması göz önüne alındığında ise “ilköğretim okulu müdürleri etik ilkelere genellikle uygun davranır” sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yine aynı veri toplama aracıyla yapılan bir başka araştırma Kınay(2005) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma Ankara ili Keçiören ilçesi resmi ilköğretim okullarında yapılmıştır. Araştırmanın amacı, ilköğretim okulu müdürlerinin yönetsel etik ilkelere bağlılık düzeylerinin öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesidir. Bu amaçla öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarındaki etik ilkeleri uygulama düzeyleri ölçülmüş; öğretmenlerin yaş, cinsiyet, branş ve kıdemlerine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini Keçiören ilçesindeki 86 resmi ilköğretim okulu oluşturmuş, bu okullardan rastgele seçilen 11 tanesi örnekleme alınmıştır. Anket yolu ile elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, t- testi, tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmadan şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Erkek öğretmenler bayanlara göre müdürleri daha adaletli bulmaktadırlar. Kıdemli ve yaşlı öğretmenler diğer gruplara göre müdürleri daha adil bulmakta, branş değişkenine göre ise hem sınıf hem de branş öğretmenleri müdürlerin adalet boyutundaki ilkelere genellikle uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

2. Müdürlerin hoşgörü boyutundaki ilkelere davranış düzeylerini erkek öğretmenler, kıdemli ve yaşlı öğretmenler ile branş öğretmenleri diğer gruplara göre daha yüksek değerlendirmişlerdir.

3. Müdürlerin sorumluluk boyutundaki ilkelere davranış düzeylerini erkek öğretmenler, genç öğretmenler ile kıdemli öğretmenler diğer gruplara göre daha yüksek

değerlendirmişlerdir.

4. Müdürlerin dürüstlük boyutundaki ilkelere davranış düzeylerini erkek öğretmenler, kıdemli ve yaşlı öğretmenler ile sınıf öğretmenleri diğer gruplara göre daha yüksek değerlendirmişlerdir.

5. Müdürlerin demokrasi boyutundaki ilkelere davranış düzeylerini erkek öğretmenler, kıdemli ve yaşlı öğretmenler diğer gruplara göre daha yüksek değerlendirmişlerdir.

6. Müdürlerin saygı boyutundaki ilkelere davranış düzeylerini erkek öğretmenler ve genç öğretmenler diğer gruplara göre daha yüksek değerlendirmişlerdir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenler müdürlerin adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarındaki etik ilkelere genellikle, hoşgörü boyutundaki etik ilkelere ise bazen uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Güngör(2001) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise okul müdürlerinin eğitim, seçim, atanma ve değerlendirilmelerinde kullanılmak üzere ABD’nde geliştirilen ve birçok eyalette uygulamaya konulan okul müdürlüğü liderlik yeterlik standartlarının, Türkiye’deki eğitim çevrelerince ne derece kabul gördüğünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Buradaki liderlik alanlarından biri de etik liderliktir.

Araştırmanın çalışma evrenini üniversitelerin Eğitim Fakülteleri’nde Eğitim Yönetimi ve Denetimi anabilim dalında görev yapan öğretim elemanları, ilköğretim müfettişleri, yansız atama yoluyla seçilen 24 ildeki ilköğretim okulu müdürleri, öğretmenler ve bu illerdeki İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürleri oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak “Eğitim Liderleri İçin Standartlar” belgesinin davranış boyutundan araştırmacı tarafından uyarlanan anket, 129 öğretim elemanı, 78 il/ilçe milli eğitim müdürü, 151 ilköğretim müfettişi, 350 ilköğretim okulu müdür ve müdür yardımcısı ile 1235 öğretmen olmak üzere toplamda 1943 kişiye uygulanmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Liderlik yeterlik standartlarının davranış boyutunda yer alan maddeler eğitim çevreleri tarafından çok yüksek düzeyde kabul görmüştür. Standartları en çok kabul eden grupların il ve ilçe milli eğitim müdürleri ile ilköğretim okulu müdürleri olduğu, en az kabul eden grubun ise ilköğretim müfettişleri olduğu ortaya çıkmıştır.

2. Grupların standartlara ilişkin görüşleri arasında bir farklılık olup olmadığı

sorgulandığında liderlik alanlarının hepsinde grup görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Etik liderlik alanına ilişkin olarak okul müdürleri ile müfettişlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu; müfettişlerin bu alanda yer alan davranış standartlarını kabul etme derecelerinin okul müdürlerine göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

3. En çok kabul gören ilk 15 madde incelendiğinde sekiz maddenin etik liderlik alanından olduğu görülmüştür. Bu maddelerden bazıları; “tüm bireylere adil, kibar ve saygılı bir biçimde davranılması”, “öğrenci ve okul personelinin kendilerine önem ve değer verildiğini hissetmeleri” ve “öğrencilerin ve personelin hak ve mahremiyetlerinin korunması” olarak belirlenmiştir.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Amerika Birleşik Devletleri'nin Illionis eyaletindeki okul müdürlerinin etik değerlerini belirlemeye yönelik olarak Clark(2005) tarafından bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın iki temel amacı vardır. Bunlardan birincisi okul müdürlerine sorulan genellikle karşılaşılabilecekleri örnek olaylara verdikleri tepkilerin belirlenmesidir. İkinci temel amaç, okul müdürlerinin demografik bilgilerinin örnek olaylar karşısında verdikleri bu tepkilere etkisinin ölçülmesidir. Burada asıl amaç müdürlerin mesleki etik davranışlarının kaynağını belirlemektir.

Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Birinci bölümde demografik bilgilere yönelik beş soru sorulmuştur. Bu bölümde cinsiyet, mesleki kıdem, yetiştiği coğrafi bölge ve görev yaptığı en üst makam sorulmuştur. İkinci bölümde ise müdürlerden sekiz tane örnek olay karşısındaki tepkilerini belirtmeleri istenmiştir. Burada daha önce Amerikan Okul Müdürleri Derneği tarafından başka bir araştırmada kullanılan altı seçenek sunulmuştur. Müdürlerden, sunulan örnek olaylarda hangi seçenekteki gibi davranacaklarını belirtmeleri istenmiştir.

Illionis eyaletinde görev yapan 893 okul müdüründen rastgele 150'si seçilmiştir. Bunun için Illionis eyaleti öncelikle Illionis Okul Müdürleri Derneği tarafından belirlenen 3 coğrafi bölgeye ayrılmıştır. Her bir bölgeden 50 müdür rastgele seçilmiştir. Bu üç bölge yaklaşık aynı sayıda müdüre sahiptir.

Anketler mektup şeklinde gönderilmiş ve toplanmıştır. Araştırma betimsel tarama yöntemiyle yapıldığı için toplanan verilerin analizi frekans ve yüzde dağılımları yöntemleriyle yapılmıştır. Analiz sonuçları tablolaştırılmış ve raporlaştırılmıştır.

Araştırmanın sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Eğer bir öğretmen hakkında bazı iddialar varsa müdürlerin büyük bir kısmı iddiaları tamamıyla araştırmadan harekete geçmiyor, önce öğretmenin ve denetmenin iddialarını tümüyle araştırıyor.

2. Eğer üst yönetim kendinden sonra gelecek müdür adaylarıyla ilgili tavsiyelerini isterse, müdürler genellikle tavsiye yerine adaylar hakkında mesleki vasıflarına yönelik yorumlar yapıyorlar veya adayların geçmişiyle ilgili kontroller yapıp öyle tavsiyede bulunuyorlar.

3. “Eğer okula alınacak bir öğretmen güzel sicile sahip olduğu halde dini, coğrafi veya kültürel açıdan azınlık bir gruba dahil ise ve üst yönetim kararı sana bırakırsa nasıl davranırdın?” sorusuna müdürlerin çoğu olağan prosedürleri yürüteceği şeklinde cevap vermiştir.

4. Başka bölgelerin okullarından kendi okullarına öğretmen transfer etme konusunda cinsiyete göre farklılıklar vardır. Bayan müdürler bölgenin baş müdüründen öğretmenle görüşmek için izin alırken, erkek müdürler gazete ilanıyla veya öğretmene doğrudan not göndererek öğretmenleri okullarına davet ediyorlar.

5. Öğretmenler hakkında sicil yorumlarını yazarken hem erkek hem bayan müdürler doğru ve dürüst davranıyorlar.

6. Okuldaki uygulamalarda dini inançlar ve kanuni gerekliliklerin çatıştığı durumlarda müdürlerin tepkileri cinsiyete ve buldukları bölgelere göre farklılıklar göstermektedir.

7. Yardıma muhtaç bir öğrenciye yardım etme konusunda da müdürlerin tepkileri cinsiyete ve coğrafi bölgeye göre farklılık göstermektedir.

Araştırma sonucunu özetlemek gerekirse, Illionis eyaletinde görev yapan müdürler çoğunlukla etik tarzda davranmaktadırlar ve etik standartlara uygun hareket etmektedirler.

Okul müdürlerinin etik davranışlarını belirlemeye yönelik araştırmalardan bir diğeri Iowa State University’de Klinker (2000) tarafından doktora çalışması olarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı okul müdürlerinin etik sorunlarla karşılaştıklarında

nasıl karar verdiklerinin belirlenmesidir. Araştırmada müdürlerin etik kararlarını belirlemek için James Rest (1994) tarafından geliştirilen “Dörtlü Ahlaki Davranış Modeli” kullanılmıştır. Bu modeldeki boyutlar ahlaki duyarlılık, ahlaki yargı, ahlaki motivasyon ve ahlaki cesarettir (Klinker, 200. s.43).

Bu araştırma MetLife/NASSP tarafından seçilen “Yılın Müdürleri” ile yapılmıştır. Çünkü bu müdürler belirli bir süreç sonucunda örnek okul liderleri olarak tanımlanmıştır. Araştırmaya dahil edilen 104 okul müdüründen 29’u bayan, 75’i erkek ve 18’i ortaokul (6,7,8. sınıfları kapsayan okul), 86’sı da lise müdürüdür.

Bu müdürlere çeşitli örnek olaylar verilmiş ve bu örnek olaylarda nasıl karar verecekleri sorulmuştur. Müdürlerin etik davranışları incelenmiş ve bu davranışların gerekçeleri belirlenmiştir.

Bu araştırmada nitel ve nicel verilerden yararlanılmıştır. Nicel veriler bir ölçme aracıyla elde edilmiştir. Elde edilen nicel verileri detaylandırmak amacıyla 30 dakikayı geçmeyen telefon görüşmeleriyle nitel veriler toplanmıştır. Bu görüşmelerde müdürlerin etik kararları Dörtlü Ahlaki Davranış Modeli’ndeki dört boyut kapsamında belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla müdürlere örnek olaylar anlatılıp dört boyutu içeren karar seçenekleri sunulmuş ve seçtiği seçeneği açıklaması ve bunun gerekçelerinin belirtilmesi istenmiştir.

Verilerin analizi için SPSS 10.0 istatistik programı kullanılmıştır. Kaykare testi, regresyon analizi ve tek yönlü Anova testleri kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır.

Araştırma sonucunda müdürlerin büyük çoğunluğunun verilen örnek olaylarda etik davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Cinsiyet, kıdem, etik eğitim almış olmak gibi etkenlerin hiç biri müdürlerin doğru kararı seçmesini etkilememiştir. Müdürlerin etik davranışlar kapsamında ahlaki cesarete çok büyük önem verdikleri görülmüştür. Özetlenecek olursa çıkarılacak beş temel sonuç şu şekilde olacaktır (Klinker, 200. s.105):

1. Cesaret etik liderlik için çok önemlidir.
2. Temel felsefe toplumun iyiliğidir.
3. İçten gelen hisler kararların doğruluğunu onaylar.
4. Tüm görüşmelerde etiğin tanımının zorluğu görüldü.
5. Yargılama açısından gruplar arasında farklılıkların ortaya çıktığı görülmüştür.

Bir diğ er araştırma ise California'da High(2005) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı eğitim liderliğinde etik ilkelerin önemi hakkında yeni bilgiler geliştirmektir. Araştırmanın literatür kısmında etik davranışlarda topluma model olan eğitim liderlerinin öneminden bahsedilmiştir. Eğitim liderlerinin görevlerini yerine getirirken topluma etik davranışlar açısından örnek olmalarının ahlaki bir zorunluluk olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmada, uzman görüşlerinden faydalanarak ortak bir görüş elde etmeyi hedefleyen Delphi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Fielding Graduate Üniversitesi, Eğitim Liderliği ve Değişim doktora programının mezunları ve öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 24 öğrenci ve mezun katılmıştır. Katılımcılara elektronik posta yoluyla ulaşılmış ve veriler elektronik posta yoluyla toplanmıştır. Delphi yöntemi birden fazla aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada araştırmaya katılanlardan "Eğitim liderliği için hangi etik ilkeler önemlidir?" sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. İkinci aşamada bu cevaplar düzenlenmiş ve yeniden katılımcılardan aşağıdaki yedili Likert ölçeğine göre puanlamaları istenmiştir.

- 1- Hiç önemli değil
- 2- Çok az önemli
- 3- Biraz Önemli
- 4- Orta Derecede Önemli
- 5- Önemli
- 6- Çok Önemli
- 7- Aşırı Derecede Önemli

Üçüncü aşamada katılımcılara her bir etik ilkenin ortalama puanıyla katılımcıların kendi puanları gönderilmiş ve etik ilkeleri önemine göre yeniden puanlamaları istenmiştir. Dördüncü ve son aşamada, elde edilen verilerle etik ilkeler eğitim liderliği açısından önem sırasına göre düzenlenip katılımcılara ilan edilmiştir.

Bu araştırma sonucunda eğitim liderleri için etik ilkeler öncelik sırasına göre düzenlenmiştir. Eleştirel düşünme eğitim liderliğindeki en önemli etik ilke olarak belirlenmiştir. Bu ilke aslında pek çok etik karakter özelliğini ve etik davranışı da kapsamaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen en önemli 10 etik ilke ve davranış şunlardır:

- 1- Eleştirel Düşünce

- 2- Saygı
- 3- Doğruluk ve dürüstlük
- 4- Güvenilirlik
- 5- Öğrenciler için en yararlı olanı yapmak
- 6- Açık fikirlilik
- 7- Örnek lider olmak
- 8- Sorumluluk
- 9- Çocuklar için güvenli bir yetişme ortamı sağlamak
- 10- Başkalarına zarar vermemek

Araştırma ayrıca yönetimin ahlaki ve etik yönü bakımından, eğitim liderleri için ciddi bir mesleki eğitim eksikliği olduğunu da doğrulamaktadır.

Yukarıda kısa özeti verilen yurt içi ve yurt dışı araştırmalardan bazıları nitel araştırma yöntemleriyle bazıları nicel araştırma yöntemleriyle yapılmıştır. Her iki yöntemle yapılan araştırmalardan okul müdürlerinin etik davranışlarını belirlemeye yönelik olanlarında, okul müdürlerinin görevlerini yerine getirirken etik ilkelere genellikle uygun davrandıkları sonucu çıkarılabilir.

Okul müdürlerinin araştırma sonuçlarına göre genellikle etik konusunda duyarlı oldukları görülmektedir. Ancak bununla beraber bazı okul müdürlerinin etik ilkelerle ilgili yaşadıkları sorunlar bulunmakta, bazı durumlarda kişisel düşüncelerine göre kararlar verebilmektedirler. Bu açıdan müdürlerin, yetiştirilirken ve görev yaparken, etik konusunda eğitim almalarının gerekli ve çok önemli olduğu sonucuna varılabilir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve değerlendirilmesine yönelik olarak kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada genel tarama modeli kullanılmış ve elde edilen bulgular raporlaştırılmıştır. Araştırmanın amacı, resmi ilköğretim okulu müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve ilköğretim müfettişlerinin algılarını belirlemek olduğu için, araştırma amacına en uygun model olarak tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini İstanbul ili, Avrupa yakasındaki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, müdürler ve Avrupa yakasında görev yapan ilköğretim müfettişleri oluşturmaktadır. Buna göre araştırmanın üç alt evreni bulunmaktadır. İstanbul ili Avrupa yakasındaki 19 ilçede toplam 716 resmi ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı ise yaklaşık 22 bindir. Avrupa yakasında görev yapan ilköğretim müfettişleri sayısı ise soruşturma müfettişleri dahil toplam 159'dur.

Araştırmaya İstanbul ili Avrupa yakasındaki 19 ilçenin tamamı dahil edilmiştir. Avrupa yakasındaki 19 ilçeden resmi ilköğretim okul sayısı 30'un altında olanlardan bir okul, 30 ve üzerinde olanlardan da iki okul araştırmaya dahil edilmiştir. Toplamda araştırmaya 31 resmi ilköğretim okulu dahil edilmiştir. Resmi ilköğretim okullarının

listeleri İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden temin edilmiş, araştırmaya dahil edilecek okullar bu listelerden yansız seçim yöntemiyle belirlenmiştir.

İkinci alt evren olan öğretmenler için örneklem alınmamış, anketin araştırmaya dahil edilen okullardaki öğretmenlerin tamamına uygulanması planlanmıştır. Bu okullarda görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 690 öğretmene anket dağıtılmış, bunlardan 565 tanesi geri dönmüştür. Geri dönen anketlerden altı anket çeşitli nedenlerle değerlendirmeye alınmamış, 559 öğretmen anketi araştırmaya dahil edilmiştir. Bu sayı dağıtılan anketin yaklaşık %81'ine karşılık gelmektedir. Araştırma yapılan okullar ve bu okullardan anketi cevaplayan öğretmen sayıları EK-A'da verilmiştir.

Müfettişler için de örneklem alınmamış ve İstanbul ili Avrupa yakasında görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Bu amaçla müfettişlerin il genel kurul toplantısına gidilip anketler elden dağıtılmış ve yanıtlandıktan sonra toplanmıştır. Avrupa yakasında görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 124 ilköğretim müfettişine anket verilmiştir. Bunlardan 106'sı geri dönmüştür. Bu sayı dağıtılan anket sayısının %85'ine karşılık gelmektedir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri literatür taraması ve anket uygulama yoluyla elde edilmiştir. Öncelikle araştırma konusuyla ilgili yerli ve yabancı araştırmalar, yayınlar, elektronik veri tabanları ve kitaplar gözden geçirilmiştir. Bu kaynaklardan araştırma konusuyla ilgili olanlar belirlenmiş, yabancı dilde yazılı olanlar araştırmacı tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Literatür tarama çalışması ile elde edilen bilgilerle araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Aydın tarafından geliştirilen ve Ankara ilinde 1997'de yaptığı bir araştırmada kullanılan etik ilkeler anketi kullanılmıştır. Anketin geçerlik-güvenirlik çalışmaları Aydın tarafından yapılmıştır. Ankette yer alan 79 etik ilkenin tek ya da çok boyutlu olup olmadığı, faktör analizi ile; listede yer alan ilkelerin ayırtecdiliği, madde-toplam korelasyonu ile; ve aracın güvenilirliği ise Cronbach Alpha katsayısı ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda etik ilkeler altı boyutta toplanmıştır. Söz konusu boyutlar sırası ile hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı şeklinde isimlendirilmiştir. Altı faktördeki Cronbach

Alpha katsayıları .8973 ile .9759 arasında değişmekte olup, altı faktörün açıkladıkları toplam varyans miktarı % 69,2'dir (Aydın, 1997, ss.125-127). Her bir boyutta yer alan eğitim yöneticisinin uyması gereken etik ilkeler aşağıdaki gibidir.

Hoşgörü Boyutu:

1. Başkalarının görüşlerine değer verir.
2. Eleştirilere açıktır.
3. Farklılıklara karşı hoşgörülüdür.
4. Başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır.
5. Astlarını yargılamak katı davranmaz.
6. İyi bir dinleyicidir.
7. Astlarını korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmaz.
8. Astları ile takım çalışması yapar.
9. Saldırgan ve kırıncı davranmaz.
10. Astlarının kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlar.
11. İnsanları tanımaya çalışır.
12. İnsanlara zaman ayırır.
13. Astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yapar.
14. Astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez.
15. Astlarıyla ilişkilerinde güven vericidir.
16. İnsanların tek ve değerli olduğuna inanır.
17. Astlarının olumlu eylemlerini destekler.
18. Astlarını rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görür.
19. Deneyimlerini astları ile paylaşır.
20. İnsan ilişkilerinde yapıcıdır.
21. Bencil davranmaz.
22. Eylemlerinden dolayı hesap verir.
23. Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz.

Adalet Boyutu:

24. Ödüllerini hak edenlere verir.
25. Kuralları herkese eşit olarak uygular.
26. Bireylerin emeğinin karşılığını verir.
27. Bireylere eşit davranır.

28. Başkalarının hakkını sömürmez.
29. Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.
30. İş yükünü dengeli olarak dağıtır.
31. Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösterir.
32. Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yapar.
33. Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar.
34. Değerlendirmelerde objektif davranır.
35. Gerçekleri çarpıtmaz.
36. İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır.
37. İnsan haklarına saygılıdır.
38. Kişilere dinsel, siyasal, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.
39. Astlarından yeterlikleri oranında üretim bekler.
40. Sahtekarlık yapmaz.
41. Kadın ve erkeklere eşit davranır.

Sorumluluk Boyutu:

42. Meslek ilkelerine içten bağlıdır.
43. Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır.
44. Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.
45. Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.
46. Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.
47. Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar.
48. Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırır.
49. Ulusal eğitim politikalarına bağlıdır.
50. İnsan gücünü etkili kullanır.
51. Zamanını etkili kullanır.
52. Sorumluluk almaya isteklidir.
53. Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamaz.
54. Savurganlıktan kaçınır.
55. Görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir.
56. Mesleğini sever.
57. Çalışma saatlerine özen gösterir.
58. Yetkisini yasal sınırlılıklar içinde kullanır.

59. İnsanları sever.

Dürüstlük Boyutu:

60. Yolsuzluk yapmaz.

61. Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.

62. Yolsuzlukları örtbas etmez.

63. Rüşvet kabul etmez.

64. Hediye kabul etmez.

65. Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz.

66. Amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz.

67. Kişisel işlerini işyerinde yapmaz.

68. Yalan söylemez.

69. Verdiği sözde durur.

Demokrasi Boyutu:

70. Astlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz.

71. Astlarının inançlarına karışmaz.

72. Astlarının vicdan özgürlüğünü engellemez.

73. Kimseyi kendi inançları için zorlamaz.

74. Yönetmeliklere dinsel inançların karışmasına izin vermez.

75. Astlarının örgütlenme haklarını engellemez.

Saygı Boyutu:

76. Astlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez.

77. Astlarına bedensel tacizde bulunmaz.

78. Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez.

79. Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz.

Anketi araştırmada kullanmak için öncelikle anketin geliştiricisi ile iletişime geçilip izin alınmıştır. Daha sonra araştırmanın yapılabilmesi için valilikten onay alınmıştır. Anketin geçerlik-güvenirlik çalışmaları için İstanbul ili Avrupa yakasında ön çalışma yapılmıştır. Ön çalışmada İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan resmi ilköğretim okullarından yansız seçim yoluyla 7 ilköğretim okulu seçilmiş ve bu okullarda görev yapan öğretmenlere anket uygulanmıştır. Ön çalışma için seçilen okullarda öğretmenlere dağıtılan 115 anketten 102 tanesi geri dönmüş ve bunlardan 100

tanisi değerlendirmeye alınmıştır. Bu sayı dağıtılan anket sayısının yaklaşık %87'sine karşılık gelmektedir.

Anketin güçlü bir teorik altyapısı olduğundan ön çalışma sonucu elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ankette beşli derecelendirme olarak “Her Zaman”, “Genellikle”, “Bazen”, “Nadiren”, “Hiç” seçenekleri kullanılmıştır. Ancak ön çalışma sonucu elde edilen ilişki matrisleri(EK-B) incelendiğinde negatif ifade içeren cümlelerin anketi cevaplayanların bazılarınca yanlış anlaşıldığı, “Herzaman” seçeneği yerine “Hiç” seçeneğinin kullanıldığı görülmüştür. Bu durumun sonucu olarak ilişki matrislerinde aynı boyuttaki olumsuz ifadeli maddelerle olumlu ifadeli maddeler arasında çok küçük ilişki olduğu görülmüştür. Anketteki yanlış anlaşılmalara gidermek amacıyla bu ifadeler değiştirilmiş ve yerine “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Az Katılıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadeleri kullanılmıştır.

İfadeler değiştirildikten sonra Avrupa yakasından rastgele seçilen 5 resmi ilköğretim okulundaki 85 öğretmenle yeniden ön çalışma yapılmıştır. İkinci ön çalışma sonucunda anketteki yanlış anlaşılmalara giderildiği, aynı boyuttaki olumlu ve olumsuz ifade içeren maddeler arasındaki ilişkilerin birinci ön çalışmaya göre yükseldiği görülmüştür.

TABLO 2
FAKTÖRLERE GÖRE İÇTUTARLIK KATSAYILARI

Boyutlar	Alfa Değeri	Madde Sayısı
Hoşgörü	.96	23
Adalet	.95	18
Sorumluluk	.96	18
Dürüstlük	.90	10
Demokrasi	.84	6
Saygı	.71	4
TOPLAM		79

İkinci ön çalışma sonucu iç tutarlık katsayıları hesaplanmış ve bu katsayıların yeterince yüksek olduğu görülmüştür(TABLO-2). Ön çalışmalarda yapılan faktör analizi sonucunda her bir faktörde bulunan maddeler arası korelasyonu gösteren tablolar ise ayrıca EK-B ve EK-C’de verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Anketler ilköğretim müfettişleri, müdürler ve öğretmenlere elden dağıtılmış ve yanıtlandıktan sonra toplanmıştır. Toplanan anket formlarının SPSS paket programında analizi yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve T-testi kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen, okul müdürü ve ilköğretim müfettişlerinden oluşan üç grubun, ilköğretim okulu müdürlerinin etik davranışları hakkındaki algıları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için tek boyutlu varyans analizi yöntemi kullanılmıştır. Anlamlı görülen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da Fisher'in En Küçük Önemli Farklar(LSD) Testi uygulanmıştır. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Anketi yanıtlayan gruplara ilişkin demografik bilgiler ile altı boyutta yer alan ilkeler tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Ankette kullanılan beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları aşağıdaki değerlendirme aralıkları esas alınarak yorumlanmıştır.

Verilen Ağırlık	Seçenek	Sınırı
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 – 1.79
2	Katılmıyorum	1.80 – 2.59
3	Az Katılıyorum	2.60 – 3.39
4	Katılıyorum	3.40 – 4.19
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20 – 5.00

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ilköğretim okulu müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin, okul müdürlerinin, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin ve ilköğretim müfettişlerinin algılarından elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmaya Katılan Öğretmen, Müdür Ve Müfettişlerin Cinsiyet, Yaş Ve Kıdem Değişkenlerine Göre Dağılımları

Anket sorularını yanıtlayan öğretmen, müdür ve müfettişlerin yaş, cinsiyet ve kıdemlerine göre dağılımları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

TABLO 3
ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMENLERİN CİNSİYET, YAŞ VE KIDEM DEĞİŞKENLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

ÖĞRETMENLER			
DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	N	%
CİNSİYET	Erkek	252	45,1
	Bayan	307	54,9
	Toplam	559	100
YAŞ	21-25	53	9,5
	26-30	163	29,2
	31-35	135	24,2
	36-40	89	15,9
	41-45	54	9,7
	46-50	43	7,7
	51 ve üstü	22	3,9
	Toplam	559	100
KIDEM	1-5 yıl	134	24,0
	6-10 yıl	208	37,2
	11-15 yıl	96	17,2
	16-20 yıl	50	8,9
	21 ve üstü	71	12,7
	Toplam	559	100

Araştırmaya 31 okuldan toplam 559 öğretmen katılmıştır. Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %45,1'i erkeklerden, %54,9'u da bayanlardan

oluşmaktadır. Yaş değişkenine göre bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun 26-35 yaş arasında yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası(%53,4'ü) bu aralıktadır. En az oran ise 46 ve üstü grubundadır(%3,9). Kıdem değişkenine bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğu(%61,2'si) 1-10 yıl arası kıdeme sahiptir. Öğretmenlerden 15 yıldan fazla kıdeme sahip olanların oranı ise %21,6'da kalmaktadır.

TABLO 4
ARAŞTIRMAYA KATILAN MÜDÜRLERİN
YAŞ VE KIDEM DEĞİŞKENLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

MÜDÜRLER			
DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	N	%
YAŞ	25-40	12	38,7
	41 ve üstü	19	61,3
	Toplam	31	100
KIDEM	1-20 Yıl	16	51,6
	21 ve üstü	15	48,4
	Toplam	31	100

Müdürler ve müfettişlere ait demografik bilgiler TABLO 4 ve TABLO 5'te verilmiştir. Müdürler ve müfettişlerde bayan oranı çok az olduğundan cinsiyet değişkenine göre gruplandırma yapılmamıştır. Bu iki grupta yalnızca yaş ve kıdem değişkenlerine bakılmıştır. Kıdem değişkeninde müdürlere ve müfettişlere öğretmenlik dahil, tüm mesleki kıdemleri sorulmuştur.

Müdürler ve müfettişlere yapılan anketlerde yaş ve kıdem aralıkları öğretmenlerde olduğu gibi düzenlenmiştir. Ancak araştırma sonunda elde edilen verilere bakıldığında bazı gruplar sayıca çok az olduğundan yaş ve kıdem aralıkları birleştirilmiş ve gruplandırmalar yeniden yapılmıştır. Yeni düzenlemede müdürler yaş ve kıdemde ikişer gruba, müfettişler de üçer gruba ayrılmıştır. İstatistiksel çözümler yeni oluşturulan gruplar üzerinden yapılmış ve değerlendirilmiştir.

Araştırmaya 31 okul müdürü katılmıştır. Müdürlere ait demografik bilgilere bakıldığında müdürlerin çoğunluğunun(%61,3) 40 yaş üzerinde olduğu görülmektedir. Kıdemde ise 31 müdürden 16'sı 20 yıl ve altı, 15'i de 21 yıl ve üstü kıdeme sahiptir.

Araştırmaya toplam 106 ilköğretim müfettişi katılmıştır. TABLO 5'e bakıldığında müfettişlerin çoğunluğunun 40 yaş üzerinde ve 20 yıldan fazla kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 5
ARAŞTIRMAYA KATILAN MÜFETTİŞLERİN
YAŞ VE KIDEM DEĞİŞKENLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

MÜFETTİŞLER			
DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	N	%
YAŞ	25-40	37	34,9
	41-50	27	25,5
	51 ve üstü	42	39,6
	Toplam	106	10,0
KIDEM	1-15 Yıl	11	1,4
	16-20 Yıl	18	17,0
	21 Yıl ve üstü	77	72,6
	Toplam	106	10,0

20 yıldan fazla kıdeme sahip olan müfettiş sayısının 40 yaş üzerindeki müfettiş sayısından fazla olması, geçmiş yıllarda öğretmen lisesi mezunlarının 20 yaşından önce öğretmenliğe başlayabilmelerinden kaynaklanabilir.

Birinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde altı boyuttaki etik ilkelere okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

Okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin müdürler ile öğretmen ve müfettişlerin algıları boyutlara göre TABLO 6’da düzenlenmiştir.

Öğretmenler müdürlerin hoşgörü ($\bar{x}=4.11$) ve adalet ($\bar{x}=4.17$) boyutundaki etik ilkelere uygun davranma durumlarını “katılıyorum” şeklinde değerlendirirken, diğer dört boyutta “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmen algılarının aritmetik ortalamaları yukarıdan aşağıya sırasıyla saygı, demokrasi, dürüstlük, sorumluluk, adalet ve hoşgörü şeklindedir. Bu durumda öğretmenlere göre müdürler en çok saygı ($\bar{x}=4.65$), en az ise hoşgörü ($\bar{x}=4.11$) boyutundaki etik ilkelere uygun davranmaktadırlar.

Müdürler etik ilkelere uygun davranma durumlarını tüm boyutlarda “kesinlikle katılıyorum” şeklinde değerlendirmişlerdir. Müdürlerin algılarının ortalamaları yukarıdan aşağıya sırasıyla saygı, demokrasi, dürüstlük, adalet, sorumluluk ve hoşgörü şeklindedir. Bu durumda müdürler kendilerini en çok saygı ($\bar{x}=4.93$), en az ise hoşgörü ($\bar{x}=4.72$) boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıkları şeklinde algılamaktadırlar.

Müfettişler müdürlerin saygı boyutundaki etik ilkelere uygun davranma durumlarını “katılıyorum” şeklinde değerlendirirken, diğer beş boyutta “az katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Müfettiş algılarının aritmetik ortalamaları yukarıdan aşağıya sırasıyla saygı, demokrasi, sorumluluk, hoşgörü, adalet ve dürüstlük şeklindedir. Bu durumda müfettişlerin algılarına göre müdürler en çok saygı($\bar{x}=3.70$), en az ise dürüstlük($\bar{x}=3.07$) boyutundaki etik ilkelere uygun davranmaktadırlar.

TABLO 6
MÜDÜRLERİN ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARIN
BOYUTLARA GÖRE ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ

	BOYUTLAR	N	\bar{x}	S
ÖĞRETMEN	HOŞGÖRÜ	559	4.11	0.85
	ADALET	559	4.17	0.79
	SORUMLULUK	559	4.25	0.75
	DÜRÜSTLÜK	559	4.31	0.74
	DEMOKRASİ	559	4.42	0.67
	SAYGI	559	4.65	0.52
MÜDÜR	HOŞGÖRÜ	31	4.72	0.28
	ADALET	31	4.81	0.24
	SORUMLULUK	31	4.77	0.22
	DÜRÜSTLÜK	31	4.83	0.21
	DEMOKRASİ	31	4.87	0.21
	SAYGI	31	4.93	0.13
MÜFETTİŞ	HOŞGÖRÜ	106	3.16	0.54
	ADALET	106	3.14	0.60
	SORUMLULUK	106	3.20	0.58
	DÜRÜSTLÜK	106	3.07	0.69
	DEMOKRASİ	106	3.23	0.73
	SAYGI	106	3.70	0.61

Tüm ilkelere ait genel ortalamalara bakıldığında(TABLO 7) ise, müdürlerin etik ilkelere uyma durumlarını öğretmenlerin ve müdürlerin “kesinlikle katılıyorum”, müfettişlerin ise “az katılıyorum” şeklinde değerlendirdiği görülmektedir. Üç grup arasında en yüksek aritmetik ortalama müdürlere($\bar{x}=4.79$), daha sonra öğretmenlere($\bar{x}=4.23$) ve en az da müfettişlere($\bar{x}=3.18$) aittir.

Müfettişler genel olarak öğretmen ve müdürlere göre daha olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bu durum müfettişlerin, müdürlerin davranışlarına daha eleştirel ve denetçi gözüyle bakmalarından kaynaklanabilir.

TABLO 7
ÖĞRETMEN, MÜDÜR VE MÜFETTİŞLERİN ALGILARININ
ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ

GÖREV	N	\bar{X}	S
Öğretmen	559	4.23	0.73
Müdür	31	4.79	0.20
Müfettiş	106	3.18	0.56

Denetleme ve değerlendirme görevleri olduğundan dolayı müfettişler, müdür davranışları hakkında daha detaylı bilgilere sahip olabilmektedirler. Müfettişler yapılan soruşturmalarda müdürlerin tutum ve davranışlarıyla ilgili gerçekçi fikirler edinebilmekte, yapılan denetlemelerde müdürlerin sorumluluklarını ne düzeyde yerine getirdiklerini inceleyebilmektedirler. Öğretmenlerin müdürler hakkındaki algıları ise sadece duydukları ve gördükleriyle sınırlıdır. Bu yüzden öğretmenler müdürlerin görev ve sorumluluklarını ne derecede yerine getirdiklerine ilişkin detaylı bilgilere sahip olmayabilirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde müfettişlerin müdürlerle ilgili değerlendirmelerinin daha detaylı ve daha gerçekçi olduğu düşünülebilir.

Müdürlerin Hoşgörü Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde hoşgörü boyutunda yer alan 23 etik ilkeye okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

Öğretmenlerin algıları değerlendirildiğinde(TABLO 8), öğretmenlerin “saldırgan ve kırıncı davranmaz($\bar{X}=4.28$)”, “başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz($\bar{X}=4.21$)”, “insanların tek ve değerli olduğuna inanır($\bar{X}=4.24$)”, “astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez($\bar{X}=4.24$)” ve “bencil davranmaz($\bar{X}=4.25$)” ilkelerine “kesinlikle katılıyorum”, bu boyuttaki diğer ilkelere ise “katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Öğretmenler bu boyutta müdürlerin en az “eleştirilere açıktır($\bar{X}=3.94$)”, “astları ile takım çalışması yapar($\bar{X}=3.93$)”, ve “başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır($\bar{X}=3.97$)” ilkelerine uyduklarını belirtmişlerdir. En çok ise “saldırgan ve kırıncı davranmaz($\bar{X}=4.28$)” ile “bencil davranmaz($\bar{X}=4.25$)” ilkelerine uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin büyük çoğunluğu müdürlerin saldırgan ve kırııcı davranmadıklarını algılamışlardır. Öğretmenlerin daha az bir bölümü ise müdürlerin eleştirilere kapalı ve astları ile takım çalışmasında zayıf olduklarını belirtmişlerdir.

TABLO 8
ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Saldırgan ve kırııcı davranmaz.	559	4.28	1.02
2	Farklılıklara karşı hoşgörülüdür.	559	4.09	1.02
3	İnsan ilişkilerinde yapıcıdır.	559	4.14	1.04
4	Astlarının olumlu eylemlerini destekler.	559	4.17	0.99
5	Eylemlerinden dolayı hesap verir.	559	3.98	1.06
6	Astlarını rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görür.	559	4.18	0.98
7	Eleştirilere açıktır.	559	3.94	1.11
8	Astlarının kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlar.	559	4.03	0.99
9	Astları ile takım çalışması yapar.	559	3.93	1.09
10	Astlarını korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmaz.	559	4.19	1.05
11	Astlarıyla ilişkilerinde güven vericidir.	559	4.11	1.05
12	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz.	559	4.21	1.00
13	İnsanların tek ve değerli olduğuna inanır.	559	4.24	0.90
14	İnsanları tanımaya çalışır.	559	4.09	1.00
15	Astlarını yargımlarken katı davranmaz.	559	4.13	0.98
16	Astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yapar.	559	3.99	1.06
17	Başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır.	559	3.97	1.09
18	Astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez.	559	4.24	0.92
19	Başkalarının görüşlerine değer verir.	559	4.05	1.07
20	İyi bir dinleyicidir.	559	4.03	1.12
21	İnsanlara zaman ayırır.	559	4.18	0.95
22	Deneyimlerini astları ile paylaşır.	559	4.15	0.97
23	Bencil davranmaz.	559	4.25	0.92
	GENEL	559	4.11	0.85

Müdürlerin hoşgörü boyutundaki kendi değerlendirmelerine bakıldığında (TABLO 9) yalnızca “astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yaparım($\bar{X}=4.19$)” ilkesini “katılıyorum”, geri kalan ilkelerin tamamını ise “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

Bir çok müdür etik ilkelere uygun davranma konusunda kendilerini çok olumlu değerlendirmekte, ve neredeyse tüm etik ilkelere her zaman uygun davrandıklarını

belirtmektedirler. Müdürlerin bir kısmının astları arasındaki çatışmalara katılmamayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

TABLO 9
MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Saldırgan ve kırıcı davranmam.	31	4.74	0.44
2	Farklılıklara karşı hoşgörülüymdür.	31	4.77	0.43
3	İnsan ilişkilerinde yapıcıyım.	31	4.81	0.40
4	Astlarımın olumlu eylemlerini desteklerim.	31	4.74	0.51
5	Eylemlerimden dolayı hesap veririm.	31	4.74	0.58
6	Astlarımı rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görürüm.	31	4.84	0.37
7	Eleştirilere açığım.	31	4.55	0.62
8	Astlarımın kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlarım.	31	4.71	0.46
9	Astlarım ile takım çalışması yaparım.	31	4.71	0.46
10	Astlarımı korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmam.	31	4.81	0.40
11	Astlarımla ilişkilerimde güven vericiyimdir.	31	4.74	0.51
12	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmam.	31	4.77	0.43
13	İnsanların tek ve değerli olduğuna inanırım.	31	4.71	0.53
14	İnsanları tanımaya çalışırım.	31	4.71	0.46
15	Astlarımı yargımlarken katı davranmam.	31	4.58	0.72
16	Astlarım arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yaparım.	31	4.19	1.01
17	Başkalarını dinlerken kendimi onların yerine koyar ve anlamaya çalışırım.	31	4.81	0.40
18	Astlarımın haklarını kullanma özgürlüklerini engellemem.	31	4.87	0.34
19	Başkalarının görüşlerine değer veririm.	31	4.68	0.54
20	İyi bir dinleyiciyimdir.	31	4.58	0.67
21	İnsanlara zaman ayırırım.	31	4.74	0.51
22	Deneyimlerimi astlarım ile paylaşıyorum.	31	4.84	0.37
23	Bencil davranmam.	31	4.84	0.45
	GENEL	31	4.72	0.28

Müfettişlerin algıları incelendiğinde(TABLO 10), müfettişler “saldırgan ve kırıcı davranmaz($\bar{x}=3.50$)” ve “insanları tanımaya çalışır($\bar{x}=3.49$)” ilkelerine “katılıyorum” şeklinde, geri kalan ilkelere ise “Az katılıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Müfettişler bu boyutta müdürlerin en çok “saldırgan ve kırıcı davranmaz($\bar{x}=3.50$)” ile “insanları tanımaya çalışır($\bar{x}=3.49$)” ilkelerine, en az ise “eleştirilere açıktır($\bar{x}=2.88$)”, “astları ile takım çalışması yapar($\bar{x}=2.93$)”, ve “başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır($\bar{x}=2.96$)” ilkelerine uygun davrandıklarını algılamışlardır.

TABLO 10
MÜFETTİŞLERİN MÜDÜRLERİN HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	HOŞGÖRÜ BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Saldırgan ve kırıcı davranmaz.	106	3.50	0.86
2	Farklılıklara karşı hoşgörülüdür.	106	3.04	0.72
3	İnsan ilişkilerinde yapıcıdır.	106	3.27	0.73
4	Astlarının olumlu eylemlerini destekler.	106	3.31	0.76
5	Eylemlerinden dolayı hesap verir.	106	3.03	0.86
6	Astlarını rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görür.	106	3.10	0.77
7	Eleştirilere açıktır.	106	2.88	0.80
8	Astlarının kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlar.	106	3.07	0.69
9	Astları ile takım çalışması yapar.	106	2.93	0.68
10	Astlarını korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmaz.	106	3.07	0.80
11	Astlarıyla ilişkilerinde güven vericidir.	106	3.11	0.69
12	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz.	106	3.08	0.79
13	İnsanların tek ve değerli olduğuna inanır.	106	3.34	0.83
14	İnsanları tanımaya çalışır.	106	3.49	0.78
15	Astlarını yargılamak katı davranmaz.	106	3.23	0.76
16	Astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yapar.	106	3.33	0.80
17	Başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır.	106	2.96	0.80
18	Astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez.	106	3.19	0.76
19	Başkalarının görüşlerine değer verir.	106	3.11	0.71
20	İyi bir dinleyicidir.	106	3.16	0.89
21	İnsanlara zaman ayırır.	106	3.25	0.74
22	Deneyimlerini astları ile paylaşır.	106	3.09	0.86
23	Bencil davranmaz.	106	3.04	0.86
	GENEL	106	3.16	0.54

Müfettişler ile öğretmenlerin algılarına göre müdürlerin en az uygun davrandıkları üç ilke ortaktır. Bu durumda öğretmen ve müfettişlerin algılarına göre müdürlerin önemli bir oranının bu ilkelere daha az uygun davrandıkları sonucuna ulaşılabilir.

Müdürlerin Adalet Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde adalet boyutunda yer alan 18 etik ilkeye okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

Öğretmenlerin algılarına bakıldığında(TABLO 11), öğretmenlerin “kadın ve erkeklere eşit davranır($\bar{X}=4.28$)”, “insan haklarına saygılıdır($\bar{X}=4.27$)”, “başkalarının hakkını sömürmez($\bar{X}=4.32$)”, “insanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır($\bar{X}=4.32$)”,

”sahtekarlık yapmaz($\bar{x}=4.40$)”, “kişilere dinsel, siyasi, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz($\bar{x}=4.35$)” “bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar($\bar{x}=4.34$)” ve “gerçekleri çarpıtmaz($\bar{x}=4.23$)” ilkelerine “kesinlikle katılıyorum”, bu boyuttaki diğer ilkelere ise “katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Bu boyutta öğretmenler, müdürlerin en az “ödülleri hak edenlere verir($\bar{x}=3.90$)” ve “iş yükünü dengeli olarak dağıtır($\bar{x}=3.96$)” ilkelerine uygun davrandıklarını algılamışlardır.

Bu durumda öğretmenlerin, müdürlerin adalet boyutundaki etik ilkelere genel olarak uygun davrandıklarını algıladıkları söylenebilir. Öğretmenlerin bir kısmı ise müdürlerin ödülleri hak edenlere verme ve iş yükünü dengeli dağıtma ilkelerine daha az uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 11
ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN ADALET BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Bireylere eşit davranır.	559	4.06	1.05
2	Kadın ve erkeklere eşit davranır.	559	4.28	0.94
3	Ödülleri hak edenlere verir.	559	3.90	1.15
4	Kuralları herkese eşit olarak uygular.	559	4.05	1.06
5	İnsan haklarına saygılıdır.	559	4.27	0.91
6	Başkalarının hakkını sömürmez.	559	4.32	0.90
7	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır.	559	4.32	0.87
8	Sahtekarlık yapmaz.	559	4.40	0.85
9	Değerlendirmelerde objektif davranır.	559	4.01	1.06
10	İş yükünü dengeli olarak dağıtır.	559	3.96	1.01
11	Astlarından yeterlikleri oranında üretim bekler.	559	4.10	0.86
12	Cezalandırmayı işlenen suçta denk olarak yapar.	559	4.08	0.89
13	Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.	559	4.10	0.97
14	Kişilere dinsel, siyasi, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.	559	4.35	0.85
15	Bireylerin emeğinin karşılığını verir.	559	4.10	0.99
16	Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösterir.	559	4.14	1.00
17	Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar.	559	4.34	0.82
18	Gerçekleri çarpıtmaz.	559	4.23	0.96
	GENEL	559	4.17	0.79

Müdürlerin kendilerini değerlendirmelerinde(TABLO 12), adalet boyutundaki etik ilkelerin tamamını “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

TABLO 12
MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Bireylere eşit davranırım.	31	4.90	0.30
2	Kadın ve erkeklere eşit davranırım.	31	4.74	0.51
3	Ödülleri hak edenlere veririm.	31	4.87	0.34
4	Kuralları herkese eşit olarak uygulayırım.	31	4.81	0.40
5	İnsan haklarına saygılıyım.	31	4.97	0.18
6	Başkalarının hakkını sömürmem.	31	4.87	0.34
7	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım.	31	4.87	0.34
8	Sahtekarlık yapmam.	31	4.97	0.18
9	Değerlendirmelerde objektif davranırım.	31	4.77	0.50
10	İş yükünü dengeli olarak dağıtırım.	31	4.65	0.71
11	Astlarımdan yeterlikleri oranında üretim beklerim.	31	4.42	0.89
12	Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yaparım.	31	4.61	0.72
13	Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmam.	31	4.77	0.50
14	Kişilere dinsel, siyasal, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmam.	31	4.97	0.18
15	Bireylerin emeğinin karşılığını veririm.	31	4.87	0.34
16	Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösteririm.	31	4.71	0.53
17	Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlarım.	31	4.87	0.34
18	Gerçekleri çarpıtmam.	31	4.97	0.18
	GENEL	31	4.81	0.24

Etik ilkelere uygun davranma konusunda müdürlerin kendi algılarına göre, en az uygun davranılan ilkeler “astlarımdan yeterlikleri oranında üretim beklerim($\bar{X}=4.42$)”, “cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yaparım($\bar{X}=4.61$)” ve “iş yükünü dengeli olarak dağıtırım($\bar{X}=4.65$)” ilkeleri olmuştur. Buradan müdürlerin bir kısmının iş yükünü dengeli dağıtma konusunda öğretmenlerle aynı fikirde olduğu ve bu ilkeye diğerlerine oranla daha az uyduklarını algıladıkları görülmektedir. Bunun ise müdürlerin belirli işlerde sürekli belirli kişileri görevlendirme alışkanlıklarından ileri geldiği söylenebilir. Örneğin, bilgisayarda yapılacak işlerde sürekli bilgisayar öğretmenlerinin görevlendirilmesi, başka öğretmenlerden bu konuda yardım istenmemesi bu duruma örnek olarak verilebilir.

TABLO 13’de görüldüğü gibi, müfettişler adalet boyutundaki etik ilkelere “insanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım($\bar{X}=3.42$)” ilkesine “katılıyorum” derken geri kalan ilkelerin tamamına “az katılıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Müfettişler, müdürlerin adalet boyutundaki ilkelerden en az “ödülleri hak edenlere verir($\bar{x}=2.81$)”, “kuralları herkese eşit olarak uygular($\bar{x}=2.94$)” ve “değerlendirmelerde objektif davranır($\bar{x}=2.94$)” ilkelerine uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 13
MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN ADALET BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	ADALET BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Bireylere eşit davranır.	106	3.11	0.69
2	Kadın ve erkeklere eşit davranır.	106	3.23	0.90
3	Ödülleri hak edenlere verir.	106	2.81	0.85
4	Kuralları herkese eşit olarak uygular.	106	2.94	0.84
5	İnsan haklarına saygılıdır.	106	3.27	0.73
6	Başkalarının hakkını sömürmez.	106	3.23	0.81
7	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır.	106	3.42	0.74
8	Sahtekarlık yapmaz.	106	3.20	0.93
9	Değerlendirmelerde objektif davranır.	106	2.94	0.84
10	İş yükünü dengeli olarak dağıtır.	106	3.15	0.70
11	Astlarından yeterlikleri oranında üretim bekler.	106	3.25	0.83
12	Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yapar.	106	3.18	0.77
13	Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.	106	3.06	0.78
14	Kişilere dinsel, siyasal, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.	106	3.12	0.98
15	Bireylerin emeğinin karşılığını verir.	106	3.15	0.79
16	Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösterir.	106	3.20	0.79
17	Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar.	106	3.14	0.80
18	Gerçekleri çarpıtmaz.	106	3.07	0.86
	GENEL	106	3.14	0.60

Müfettişlerle öğretmenlerin bir kısmı müdürlerin ödülleri hak edenlere vermeleri konusunda aynı fikirdedir. Her iki grubun algılarına göre bu ilkeler müdürlerin en az uygun davrandıkları ilkeler arasında yer almaktadır. Ancak öğretmenlerin müdürlerle ilgili bu konudaki algılarının müfettişlere oranla daha olumlu olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Müdürlerin Sorumluluk Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde sorumluluk boyutunda yer alan 18 etik ilkeye okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

Sorumluluk boyutuna ilişkin bulgulardan öğretmen algılarına bakıldığında (TABLO 14), öğretmenlerin “araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırır($\bar{x}=4.07$)”,

“insan gücünü etkili kullanır($\bar{x}=4.08$)”, “mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür($\bar{x}=4.16$)” ve “zamanını etkili kullanır($\bar{x}=4.15$)” ilkelerine “katılıyorum”, bu boyuttaki diğer ilkelere ise “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Bu boyutta öğretmenler müdürlerin en az bu üç ilkeye uygun davrandıklarını algılamışlardır. Öğretmenlerin algılarına göre, müdürlerin sorumluluk boyutundaki en çok uydukları etik ilkeler ise “çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır($\bar{x}=4.37$)” ile “görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir($\bar{x}=4.37$)” ilkeleri olmuştur.

TABLO 14
ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırır.	559	4.07	0.98
2	Ulusal eğitim politikalarına bağlıdır.	559	4.27	0.90
3	Mesleğini sever.	559	4.36	0.85
4	Sorumluluk almaya isteklidir.	559	4.23	0.92
5	Görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir.	559	4.37	0.83
6	Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar.	559	4.22	0.93
7	Yetkisini yasal sınırlılıklar içinde kullanır.	559	4.35	0.80
8	Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.	559	4.31	0.86
9	Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.	559	4.16	0.94
10	Meslek ilkelerine içten bağlıdır.	559	4.23	0.90
11	İnsanları sever.	559	4.29	0.89
12	İnsan gücünü etkili kullanır.	559	4.08	0.96
13	Çalışma saatlerine özen gösterir.	559	4.26	0.99
14	Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır.	559	4.37	0.90
15	Zamanını etkili kullanır.	559	4.15	0.98
16	Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamaz.	559	4.30	0.91
17	Savurganlıktan kaçınır.	559	4.27	0.89
18	Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.	559	4.29	0.89
	GENEL	559	4.25	0.75

Bu durumda öğretmenlerin, sorumluluk boyutundaki etik ilkelere müdürlerin genel olarak uygun davrandıklarını algıladıkları söylenebilir.

Sorumluluk boyutundaki ilkelere uyma konusunda müdürlerin kendi algılarına baktığımızda (TABLO 15), müdürlerin bu boyuttaki ilkelerin tamamını “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

Müdürler kendilerini değerlendirirken bu boyuttaki ilkeler arasında en az “zamanımı etkili kullanırım($\bar{x}=4.55$)”, “insan gücünü etkili kullanırım($\bar{x}=4.55$)”, ve “araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırım($\bar{x}=4.58$)” ilkelerine, en çok ise “kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamam($\bar{x}=4.90$)”, “kamu çıkarlarını kendi çıkarlarımın üstünde tutarım($\bar{x}=4.90$)” ve “çalıştığım kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışırım($\bar{x}=4.90$)” ilkelerine uygun davrandıklarını algılamışlardır.

TABLO 15
MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırım.	31	4.58	0.50
2	Ulusal eğitim politikalarına bağlıyım.	31	4.71	0.53
3	Mesleğimi severim.	31	4.81	0.40
4	Sorumluluk almaya istekliyimdir.	31	4.71	0.53
5	Görevimi yasalarca benden beklenen yönde yerine getiririm.	31	4.81	0.48
6	Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarımın üstünde tutarım.	31	4.90	0.30
7	Yetkimi yasal sınırlılıklar içinde kullanırım.	31	4.74	0.51
8	Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışırım.	31	4.81	0.40
9	Mesleğimi insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görürüm.	31	4.77	0.43
10	Meslek ilkelerine içten bağlıyım.	31	4.87	0.34
11	İnsanları severim.	31	4.77	0.50
12	İnsan gücünü etkili kullanırım.	31	4.55	0.57
13	Çalışma saatlerine özen gösteririm.	31	4.84	0.37
14	Çalıştığım kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışırım.	31	4.90	0.30
15	Zamanımı etkili kullanırım.	31	4.55	0.57
16	Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamam.	31	4.90	0.30
17	Savurganlıktan kaçınırım.	31	4.87	0.34
18	Mesleğin gerektirdiği davranışları benimserim.	31	4.81	0.40
	GENEL	31	4.77	0.22

Müdürlerin sorumluluk boyutundaki etik ilkelere uyma konusunda müfettişlerin algılarına bakıldığında(TABLO 16), yine öğretmen ve müdürlere oranla daha olumsuz değerlendirmelerle karşılaşmaktadır.

Müfettişler müdürlerin davranışlarında “ulusal eğitim politikalarına bağlıdır($\bar{x}=3.52$)”, “mesleğini sever($\bar{x}=3.51$)”, ve “insanları sever($\bar{x}=3.52$)” ilkelerine uymalarını “katılıyorum” diye yanıtlarken, diğer ilkelere “az katılıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu boyutta müfettişler müdürlerin en az “kamu çıkarlarını kendi

çıkarlarının üstünde tutar($\bar{x}=2.86$)”, “zamanını etkili kullanır($\bar{x}=2.93$)”, ve “çalışma saatlerine özen gösterir($\bar{x}=2.97$)” ilkelerine uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

TABLO 16
MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	SORUMLULUK BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırır.	106	3.21	0.78
2	Ulusal eğitim politikalarına bağlıdır.	106	3.52	0.75
3	Mesleğini sever.	106	3.51	0.77
4	Sorumluluk almaya isteklidir.	106	3.16	0.76
5	Görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir.	106	3.27	0.78
6	Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar.	106	2.86	1.00
7	Yetkisini yasal sınırlılıklar içinde kullanır.	106	3.29	0.76
8	Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.	106	3.22	0.78
9	Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.	106	3.13	0.91
10	Meslek ilkelerine içten bağlıdır.	106	3.07	0.83
11	İnsanları sever.	106	3.52	0.76
12	İnsan gücünü etkili kullanır.	106	3.09	0.69
13	Çalışma saatlerine özen gösterir.	106	2.97	0.94
14	Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır.	106	3.28	0.87
15	Zamanını etkili kullanır.	106	2.93	0.81
16	Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamaz.	106	3.07	0.84
17	Savurganlıktan kaçınır.	106	3.21	0.75
18	Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.	106	3.28	0.71
	GENEL	106	3.20	0.58

Sorumluluk boyutundaki ilkelerden “kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar” ilkesi, müdürlerin algılarına göre en çok uyulan ilke iken, müfettişlerin, müdürlerin bu boyutta en az uydıklarını belirttikleri($\bar{x}=2.86$) ilkeler arasında yer almaktadır.

Buna göre müfettişlerin bir kısmı bu konuda müdürlerin etik davranmadıklarını, kendi çıkarlarına öncelik verdiklerini algılamaktadırlar.

Müdürlerin Dürüstlük Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde dürüstlük boyutunda yer alan 10 etik ilkeye okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

TABLO 17
ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Yolsuzluk yapmaz.	559	4.39	0.89
2	Hediye kabul etmez.	559	4.03	1.01
3	Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz.	559	4.33	0.86
4	Amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz.	559	4.48	0.71
5	Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.	559	4.38	0.87
6	Kişisel işlerini işyerinde yapmaz.	559	4.27	0.88
7	Yalan söylemez.	559	4.26	0.94
8	Rüşvet kabul etmez.	559	4.42	0.83
9	Verdiği sözde durur.	559	4.23	0.94
10	Yolsuzlukları örtbas etmez.	559	4.33	0.88
	GENEL	559	4.31	0.74

Dürüstlük boyutuna ilişkin bulgulardan öğretmenlerin algılarına bakıldığında (TABLO 17), öğretmenlerin “hediye kabul etmez($\bar{X}=4.03$)” ilkesine “katılıyorum”, diğer ilkelerin tamamına “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Öğretmenler müdürlerin en az hediye kabul etmeme ilkesine uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Bu boyutta öğretmenlerin algılarına göre müdürlerin en çok uygun davrandıkları ilkeler “amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz($\bar{X}=4.48$)” ve “rüşvet kabul etmez($\bar{X}=4.42$)” ilkeleri olmuştur.

Bu durumda öğretmenler müdürlerin genel olarak dürüstlük boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını algılamaktadırlar.

TABLO 18
MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Yolsuzluk yapmam.	31	4.94	0.25
2	Hediye kabul etmem.	31	4.58	0.67
3	Astlarımı kişisel işlerimde kullanmam.	31	4.90	0.30
4	Amaçlarımı gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmam.	31	4.87	0.34
5	Okulun kaynaklarını kendime çıkar sağlamak için kullanmam.	31	4.94	0.25
6	Kişisel işlerimi işyerinde yapmam.	31	4.68	0.54
7	Yalan söylemem.	31	4.81	0.60
8	Rüşvet kabul etmem.	31	4.87	0.72
9	Verdiğim sözde dururum.	31	4.74	0.51
10	Yolsuzlukları örtbas etmem.	31	4.94	0.25
	GENEL	31	4.83	0.21

Dürüstlük boyutundaki ilkelere uyma konusunda müdürlerin algılarına bakıldığında(TABLO 18) müdürlerin bu boyuttaki tüm ilkelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Okul müdürlerinin algılarına göre bu boyuttaki ilkeler arasında en yüksek aritmetik ortalamalar “yolsuzluk yapmam($\bar{x}=4.94$)”, “okulun kaynaklarını kendime çıkar sağlamak için kullanmam($\bar{x}=4.94$)”, ve “yolsuzlukları örtbas etmem($\bar{x}=4.94$)” ilkelerine ait iken, en düşük aritmetik ortalamanın “hediye kabul etmem($\bar{x}=4.58$)” ilkesine ait olduğu görülmektedir.

Bu durumda kendi algılarına göre okul müdürleri yolsuzlukla ilgili konularda diğer konulara göre daha hassas davranmaktadırlar.

TABLO 19
MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	DÜRÜSTLÜK BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Yolsuzluk yapmaz.	106	3.04	0.90
2	Hediye kabul etmez.	106	2.68	0.85
3	Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz.	106	3.09	0.85
4	Amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz.	106	3.40	0.84
5	Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.	106	3.06	0.85
6	Kişisel işlerini işyerinde yapmaz.	106	3.02	0.88
7	Yalan söylemez.	106	3.23	0.88
8	Rüşvet kabul etmez.	106	3.09	0.92
9	Verdiği sözde durur.	106	3.17	0.82
10	Yolsuzlukları örtbas etmez.	106	2.96	0.88
	GENEL	106	3.07	0.69

Dürüstlük boyutundaki ilkelerle ilgili müfettişlerin algıları incelendiğinde(TABLO 19) müfettişlerin bu boyuttaki ilkelerden “amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz($\bar{x}=3.40$)” ilkesine “katılıyorum”, diğerlerine ise “az katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri anlaşılmaktadır. Müfettişler müdürlerin bu boyutta en az “hediye kabul etmez($\bar{x}=2.68$)” ile “yolsuzlukları örtbas etmez($\bar{x}=2.96$)” ilkelerine uygun davrandıklarını algılamaktadırlar. Buna göre müfettişlerin önemli bir bölümünün müdürlerin yolsuzlukları örtbas ettiğini düşündükleri söylenebilir. Müfettişler, müdürlerin okuldaki pek çok yasa ve yönetmeliklere uygun olmayan uygulamaları ve durumları denetleme veya soruşturma esnasında gizlediklerini düşünüyor olabilirler.

“Hediye kabul etmez” ilkesinin üç grupta da en az aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda müdürlerin bu ilkeye uyma konusunda diğer ilkelere oranla daha az özen gösterdikleri sonucu çıkarılabilir.

Müdürlerin Demokrasi Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde demokrasi boyutunda yer alan 6 etik ilkeye okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

TABLO 20
ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Astlarının inançlarına karışmaz.	559	4.47	0.77
2	Astlarının vicdan özgürlüğünü engellemez.	559	4.35	0.83
3	Astlarının örgütlenme haklarını engellemez.	559	4.32	0.81
4	Yönetmel işlere dinsel inançların karışmasına izin vermez.	559	4.41	0.80
5	Astlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz.	559	4.46	0.74
6	Kimseyi kendi inançları için zorlamaz.	559	4.50	0.70
	GENEL	559	4.42	0.67

Demokrasi boyutuna ilişkin bulgulardan öğretmenlerin algılarına bakıldığında (TABLO 20), öğretmenlerin bu boyuttaki tüm ilkelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Öğretmenler bu boyuttaki ilkeler arasında müdürlerin en çok “kimseyi kendi inançları için zorlamaz($\bar{X}=4.50$)” ilkesine en az ise “astlarının örgütlenme haklarını engellemez($\bar{X}=4.32$)” ilkesine uygun davrandıklarını belirtmektedirler. Bu durumda öğretmenler müdürlerin demokrasi boyutundaki tüm ilkelere uygun davrandıklarını algılamaktadırlar.

Demokrasi boyutuna ilişkin müdürlerin algılarına bakıldığında (TABLO 21), müdürlerin bu boyuttaki tüm ilkelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan müdürlerin tamamı “astlarıma inançlarından dolayı baskı yapmam($\bar{X}=5.00$)” ilkesine “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir.

TABLO 21
MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Astlarımın inançlarına karışmam.	31	4.90	0.30
2	Astlarımın vicdan özgürlüğünü engellemem.	31	4.71	0.53
3	Astlarımın örgütlenme haklarını engellemem.	31	4.68	0.60
4	Yönetmel işlere dinsel inançların karışmasına izin vermem.	31	4.94	0.25
5	Astlarıma inançlarından dolayı baskı yapmam.	31	5.00	0.00
6	Kimseyi kendi inançlarım için zorlamam.	31	4.97	0.18
	GENEL	31	4.87	0.21

Öğretmenlerde olduğu gibi kendi algılarına göre de müdürler bu boyuttaki ilkeler arasında en az “astlarımın örgütlenme haklarını engellemem($\bar{x}=4.68$)” ilkesine uygun davranmaktadırlar.

TABLO 22
MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	DEMOKRASİ BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{x}	S
1	Astlarının inançlarına karışmaz.	106	3.26	0.83
2	Astlarının vicdan özgürlüğünü engellemez.	106	3.28	0.75
3	Astlarının örgütlenme haklarını engellemez.	106	3.11	0.87
4	Yönetmel işlere dinsel inançların karışmasına izin vermez.	106	3.15	0.94
5	Astlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz.	106	3.25	0.90
6	Kimseyi kendi inançları için zorlamaz.	106	3.30	0.84
	GENEL	106	3.23	0.73

Demokrasi boyutuna ilişkin müfettişlerin algıları incelendiğinde (TABLO 22), müfettişlerin bu boyuttaki tüm ilkelere “az katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Müfettişler, bu boyuttaki ilkeler arasında müdürlerin en az “astlarının örgütlenme haklarını engellemez($\bar{x}=3.11$)” ilkesine uygun davrandıklarını belirtmektedirler. Bu ilke hem müdürlerin hem de öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına göre demokrasi boyutundaki en az uyulan ilke olmuştur.

Müdürlerin Saygı Boyutundaki Etik Davranışlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde saygı boyutunda yer alan 4 etik ilkeye okul müdürlerinin ne derecede uygun davrandıklarına ilişkin müdürlerin, öğretmenlerin ve müfettişlerin algılarına yer verilmiştir.

TABLO 23
ÖĞRETMENLERİN, MÜDÜRLERİN SAYGI BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	559	4.77	0.61
2	Astlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	559	4.66	0.73
3	Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz.	559	4.45	0.81
4	Astlarına bedensel tacizde bulunmaz.	559	4.72	0.58
	GENEL	559	4.65	0.52

Saygı boyutuna ilişkin bulgulardan öğretmenlerin algılarına bakıldığında (TABLO 23), öğretmenlerin bu boyuttaki tüm ilkelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bu durumda öğretmenler müdürlerin saygı boyutundaki tüm ilkelere uygun davrandıklarını algılamaktadırlar.

TABLO 24
MÜDÜRLERİN, KENDİLERİNİN SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmem.	31	5.00	0.00
2	Astlarımla cinsel-duygusal yakınlığa girmem.	31	4.90	0.30
3	Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmam.	31	4.84	0.37
4	Astlarıma bedensel tacizde bulunmam.	31	4.97	0.18
	GENEL	31	4.93	0.13

Saygı boyutuna ilişkin müdürlerin kendi algılarına bakıldığında (TABLO 24), müdürlerin bu boyuttaki tüm ilkelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan müdürlerin tamamı “öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmem($\bar{X}=5.00$)” ilkesine “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir.

TABLO 25
MÜFETTİŞLERİN, MÜDÜRLERİN SAYGI BOYUTUNDAKİ
ETİK DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ALGILARI

S	SAYGI BOYUTUNDAKİ ETİK İLKELER	N	\bar{X}	S
1	Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	106	4.30	0.85
2	Astlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	106	3.42	0.91
3	Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz.	106	3.47	0.72
4	Astlarına bedensel tacizde bulunmaz.	106	3.62	0.75
	GENEL	106	3.70	0.61

Saygı boyutuna ilişkin müfettişlerin düşünceleri incelendiğinde (TABLO 25), müfettişlerin “öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez($\bar{x}=4.30$)” ilkesini “kesinlikle katılıyorum” diye yanıtlarken, diğer ilkeleri “katılıyorum” şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

Müfettişler, bu boyuttaki ilkeler arasında müdürlerin en az “astlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez($\bar{x}=3.42$)” ilkesine uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmen, müdür ve müfettiş gruplarının hepsinde de bu boyuttaki ilkeler arasında en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olan ilke “öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez” ilkesi olmuştur. Müdürlerin ve öğretmenlerin algıları arasında en az aritmetik ortalamaya sahip ilke “öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz” ilkesi olmuştur.

Eğitimde dayak sorununun hala devam ettiği bilinmektedir. Okul müdürlerinin de saygı boyutundaki bu ilkeye diğer ilkelere oranla daha az uydukları görülmektedir.

İkinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin müdürler ile öğretmen ve müfettişlerin algıları arasındaki farklar incelenmiştir.

TABLO 26
GÖREV DEĞİŞKENİNE GÖRE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar içi	113.45	2	56.725	119.545	.000(*)
Gruplar arası	328.834	693	.475		
Toplam	442.284	695			

* p < .05

Müdür algıları ile öğretmen ve müfettişlerin düşünceleri arasında boyutlar arasında veya genel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonuçları TABLO 26’da verilmiştir.

TABLO 26 incelendiğinde müdürler ile öğretmen ve müfettişlerin algıları arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu farkların kaynağının belirlenmesi için LSD testi yapılmıştır. LSD testi sonuçları TABLO 27’de verilmiştir.

TABLO 27
GÖREV DEĞİŞKENİNE GÖRE YAPILAN LSD TESTİ SONUÇLARI

GÖREV	GÖREV	FARK	ST.HATA	p
Öğretmen ($\bar{X}=4.23$)	Müdür	-.5542	.1271	.000(*)
	Müfettiş	1.0489	.07297	.000(*)
Müdür ($\bar{X}=4.79$)	Öğretmen	.5542	.1271	.000(*)
	Müfettiş	1.6031	.14065	.000(*)
Müfettiş ($\bar{X}=3.18$)	Öğretmen	-1.0489	.07297	.000(*)
	Müdür	-1.6031	.14065	.000(*)

* $p < .05$

LSD sonuçları incelendiğinde(TABLO 27) öğretmen – müdür, öğretmen – müfettiş ve müdür – müfettiş grupları arasında anlamlı farklar göze çarpmaktadır. Fark değerlerine bakıldığında en büyük farkın müfettişlerle müdürlerin algıları arasında olduğu görülmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi müfettişler müdürleri değerlendirirken daha eleştirel olmakta ve denetçi gözüyle bakmaktadırlar. Daha önceki bulgularda da görüleceği gibi müdür davranışlarının etik ilkelere uygunluğu konusunda müfettişler daha çok “az katılıyorum” demeyi tercih etmişlerdir.

Öğretmenlerin algıları($\bar{X}=4.23$) müdürlerin algılarına($\bar{X}=4.79$) göre daha düşük aritmetik ortalamaya sahiptir. Bazı öğretmenler, müdürlerin astları ile ilişkilerinde hoşgörülü davranışlar sergileme ve yapılacak işlerin, ödüllerin, kaynakların dengeli dağıtımında adaletli davranma konularında müdürlerin, diğer ilkelere oranla daha az uygun davrandıklarını düşünmektedirler.

Müdürler ise kendilerini değerlendirirken daha olumlu yaklaşımlar sergilemektedirler. Kendi algılarına göre müdürler($\bar{X}=4.79$) görevlerini yerine getirirken tüm etik ilkelere uygun davranışlar sergilemektedirler.

Üçüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, öğretmenlerin algıları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen algıları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla T testi yapılmıştır. Yapılan T testi sonuçları ise TABLO 28’de verilmiştir.

TABLO 28
CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN
ALGILARINA AİT T-TESTİ SONUÇLARI

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	SD	t	p
Erkek	252	4.26	.76	515.42	.87	.38
Bayan	307	4.21	.70			

$p < .05$

T testi sonuçlarına göre öğretmen algıları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Hem bayan öğretmenler hem de erkek öğretmenler genel olarak müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtmektedirler.

Dördüncü Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, öğretmenlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

TABLO 29
YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN
ALGILARINA AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar içi	4.857	6	.809	1.544	.162
Gruplar arası	289.469	552	.524		
Toplam	294.326	558			

$p < .05$

Öğretmenlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları TABLO 29'da verilmiştir.

Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre öğretmenlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Anket formunda öğretmenler yedi farklı yaş grubuna ayrılmıştır. Her bir yaş grubundaki öğretmenler genel olarak müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtmektedirler.

Beşinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, öğretmenlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları TABLO 30'da verilmiştir.

TABLO 30
KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN
ALGILARINA AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar içi	5,434	4	1,358	2,605	0,035(*)
Gruplar arası	288,892	554	0,521		
Toplam	294,326	558			

* p < .05

Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre öğretmenlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark bulunmaktadır. Anket formunda öğretmenler beş farklı kıdem grubuna ayrılmıştır. Kıdem grupları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan LSD testine ait sonuçlar TABLO 31'da verilmiştir.

TABLO 31
KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE ÖĞRETMEN
ALGILARINA AİT LSD TESTİ SONUÇLARI

KIDEM	KIDEM	FARK	STANDART HATA	p
1-5 Yıl (X=4.38)	6-10 Yıl	.2175	.07999	.007(*)
	11-15 Yıl	.134	.09656	.166
	16-20 Yıl	.3192	.11967	.008(*)
	21 Yıl ve üstü	.1355	.106	.202
6-10 Yıl (X=4.16)	1-5 Yıl	-.2175	.07999	.007(*)
	11-15 Yıl	-.0835	.0891	.349
	16-20 Yıl	.1016	.11374	.372
	21 Yıl ve üstü	-.0821	.09926	.409
11-15 Yıl (X=4.25)	1-5 Yıl	-.134	.09656	.166
	6-10 Yıl	.0835	.0891	.349
	16-20 Yıl	.1852	.12594	.142
	21 Yıl ve üstü	.0015	.11303	.99
16-20 Yıl (X=4.06)	1-5 Yıl	-.3192	.11967	.008(*)
	6-10 Yıl	-.1016	.11374	.372
	11-15 Yıl	-.1852	.12594	.142
	21 Yıl ve üstü	-.1837	.13332	.169
21 Yıl ve üstü (X=4.25)	1-5 Yıl	-.1355	.106	.202
	6-10 Yıl	.0821	.09926	.409
	11-15 Yıl	-.0015	.11303	.99
	16-20 Yıl	.1837	.13332	.169

* p < .05

TABLO 31 incelendiğinde öğretmen gruplarından 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerle 6-10 yıl ve 16-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin algıları arasında fark olduğu görülmektedir. Bu gruplar arasındaki fark değerleri incelendiğinde 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin diğer gruplara göre daha yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda diğer kıdem gruplarına göre 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne daha çok katılmaktadırlar. Diğer dört grup arasındaki farklara bakıldığında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Kıdem değişkenine göre çıkan farklılığın nedeni olarak, meslekte yeni olan öğretmenlerin beraber çalıştıkları müdür hakkında çok fazla bilgiye sahip olmamaları, bundan dolayı da diğer öğretmenlere göre daha iyimser yaklaşımlarla müdürleri değerlendirdikleri sonucu çıkarılabilir.

Altıncı Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin kendi algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Hem araştırmaya katılan müdür sayısının az olmasından, hem de müdürlerin daha çok ileri yaşlarda olmalarından dolayı müdürler yaş bakımından 25-40 arası ile 41 ve üstü şeklinde iki gruba ayrılmışlardır. Bu nedenle müdürlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla T testi yapılmıştır. Yapılan T testi sonuçları TABLO 32’de verilmiştir.

TABLO 32
YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜDÜRLERİN
ALGILARINA AİT T-TESTİ SONUÇLARI

YAŞ	N	\bar{X}	S	SD	t	p
25-40	12	4.80	.20	22.99	.35	.73
41 ve üstü	19	4.78	.20			

$p < .05$

T testi sonuçlarına göre müdürlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Hem genç müdürler hem de yaşlı müdürler etik ilkelerin tamamına uygun davrandıklarını belirtmektedirler.

Yedinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin kendi algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

TABLO 33
KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜDÜRLERİN
ALGILARINA AİT T-TESTİ SONUÇLARI

KIDEM	N	\bar{X}	S	SD	t	p
1-20 Yıl	16	4.78	.22	28.01	-.24	.81
21 Yıl ve üstü	15	4.80	.17			

$p < .05$

Yine burada da hem araştırmaya katılan müdür sayısının az olmasından, hem de müdürlerin genelinin mesleki kıdemlerinin oldukça yüksek olmasından dolayı müdürler kıdem bakımından 1-20 arası ile 21 ve üstü şeklinde iki gruba ayrılmışlardır. Bu nedenle müdürlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla yine T testi yapılmıştır. Yapılan T testi sonuçları TABLO 33'te verilmiştir.

T testi sonuçlarına göre müdürlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Hem meslekte yeni olan müdürler hem de kıdemli müdürler genel olarak etik ilkelerin tamamına uygun davrandıklarını belirtmektedirler.

Sekizinci Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müfettişlerin algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

TABLO 34
YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜFETTİŞ ALGILARINA AİT
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar içi	1.042	2	.521	1.661	.195
Gruplar arası	32.288	103	.313		
Toplam	33.329	105			

$p < .05$

Araştırma sonucunda müfettişlerle ilgili elde edilen yaş verilerine göre çok az sayıda müfettişin bulunduğu yaş grupları kendisine yakın diğer gruplarla birleştirilmiş ve müfettişler 3 yaş grubuna ayrılmıştır. Müfettiş algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları TABLO 34’te verilmiştir.

Varyans analizi sonuçlarına göre müfettiş algıları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Müfettişler genel olarak müdürlerin etik ilkelere uygun davranmaları konusunda “az katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Müfettiş algıları her bir yaş grubu için aynıdır ve aralarında anlamlı bir farklılık yoktur.

Dokuzuncu Alt Amaca Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde müdürlerin etik davranışlarına ilişkin, müfettişlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

TABLO 35
KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜFETTİŞ ALGILARINA
AİT VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar içi	1,966	2	0,983	3,227	0,044(*)
Gruplar arası	31,364	103	0,305		
Toplam	33,329	105			

* $p < .05$

Araştırma sonucunda müfettişlerle ilgili elde edilen kıdem verilerine göre çok az sayıda müfettişin bulunduğu kıdem grupları kendisine yakın diğer gruplarla birleştirilmiş ve müfettişler üç kıdem grubuna ayrılmıştır. Müfettiş algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını kontrol etmek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçları TABLO 35’te verilmiştir.

Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre müfettişlerin algıları arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark bulunmaktadır. Kıdem grupları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan LSD testine ait sonuçlar TABLO 36’da verilmiştir.

TABLO 36
KIDEM DEĞİŞKENİNE GÖRE MÜFETTİŞ
ALGILARINA AİT LSD TESTİ SONUÇLARI

KIDEM	KIDEM	FARK	STANDART HATA	p
1-15 Yıl ($\bar{X}=3.33$)	16-20 Yıl	.4409	.21118	.039(*)
	21 Yıl ve üstü	.0996	.17787	.577
16-20 Yıl ($\bar{X}=2.89$)	1-15 Yıl	-.4409	.21118	.039(*)
	21 Yıl ve üstü	-.3413	.14447	.020(*)
21 Yıl ve üstü ($\bar{X}=3.23$)	1-15 Yıl	-.0996	.17787	.577
	16-20 Yıl	.3413	.14447	.020(*)

* p < .05

TABLO 36 incelendiğinde müfettiş gruplarından 1-15 yıl arası kıdeme sahip olan müfettişlerle 16-20 yıl arası kıdeme sahip müfettişlerin algıları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu gruplar arasındaki fark değerleri incelendiğinde 1-15 yıl arası kıdeme sahip olan müfettiş grubunun ($\bar{X}=3.33$) diğer gruplara göre daha yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda diğer kıdem gruplarına göre 1-15 yıl arası kıdeme sahip müfettişler, müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne daha çok katılmaktadırlar. Aynı şekilde 21 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olan müfettiş grubunun ($\bar{X}=3.23$), 16-20 yıl kıdeme sahip müfettişlere ($\bar{X}=2.89$) göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu anlaşılmaktadır. 1-15 yıl ile 21 ve üstü grupları arasındaki farklara bakıldığında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Bu sonuçlara göre müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne en çok 1-15 yıl arası kıdeme sahip müfettiş grubu katılmakta iken bu görüşe en az 16-20 yıl kıdeme sahip müfettiş grubu katılmaktadır.

Öğretmenlere ait kıdem gruplarında olduğu gibi müfettişlerde de meslekte yeni olan müfettişlerin müdür davranışlarını daha iyimser yaklaşımla değerlendirdikleri sonucu çıkarılabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonunda elde edilen sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir. Öncelikle araştırmada elde edilen sonuçlar özetlenerek sıralanmıştır. Öneriler kısmında da araştırmacılar için ve uygulayıcılar için ayrı ayrı öneriler sunulmuştur.

Sonuçlar

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Öğretmenler okul müdürlerinin etik ilkelere uygun davrandıklarını algılamışlardır. Öğretmenler, okul müdürlerinin en çok saygı boyutundaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtirken, en az hoşgörü ve adalet boyutlarındaki etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtmektedirler. Bazı öğretmenler müdürlerin hoşgörü ve adalet boyutundaki etik ilkelere uymada diğer boyutlara göre daha az hassasiyet gösterdiklerini algılamışlardır.

2. Kendi algılarına göre müdürler, tüm etik ilkelere uygun davranmaktadırlar. Etik ilkelere uygun davranma konusunda müdürlerin kendileri için müfettiş ve öğretmen algılarına göre daha iyimser değerlendirmeler yaptıkları görülmektedir. Kendi algılarına göre müdürlerin etik ilkelere en az uygun davrandıkları boyut sorumluluk boyutu olmuştur.

3. Müfettişler müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne genellikle az katılmaktadırlar. Müfettişler müdürlerin sadece saygı boyutundaki ilkelere uygun davrandıkları görüşüne katılırken diğer boyutlara az katılmışlardır. Müfettişlerin algılarına göre müdürler en az dürüstlük ve adalet boyutlarındaki etik ilkelere uygun davranmaktadırlar.

4. Müdürlerin etik ilkelere uygun davranmalarına ilişkin müdürler ile öğretmen ve müfettişlerin algıları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne en az katılan grup müfettiş grubu olmuştur. Öğretmenler ise müfettişlere göre daha iyimser değerlendirmeler sergilemişlerdir. Müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne en çok katılan grup ise yine müdürlerin kendileri olmuştur.

5. Öğretmen, müdür veya müfettiş gruplarının hiç birinde yaş değişkenine göre fark yoktur. Grubun genel algısının üç grupta da her bir yaş grubu için geçerli olduğu görülmüştür.

6. Kıdem değişkenine göre müdürlerin algıları arasında fark bulunmazken öğretmenlerin ve müfettişlerin algıları arasında fark olduğu anlaşılmıştır.

Diğer kıdem gruplarına göre 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne daha çok katılmaktadırlar.

Müfettişlerde de benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Müfettişlerden de diğer kıdem gruplarına göre 1-15 yıl kıdeme sahip olanlar müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne daha çok katılmaktadırlar.

7. Müdürler ile öğretmen ve müfettiş algıları genel olarak değerlendirildiğinde müdürlerin ve öğretmenlerin, müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıklarını düşündükleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Müfettişler ise daha farklı düşünmekte, müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıkları görüşüne tamamiyle katılmamaktadırlar.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde ilköğretim okulu müdürlerinin etik ilkelere uygun davranmalarına ilişkin müdürler ile öğretmen ve müfettişlerin algılarına ait bulgulara ve sonuçlara dayalı olarak yapılan önerilere yer verilmiştir.

Uygulayıcılar İçin Öneriler

İlköğretim okulu öğretmenleri ve müdürleri okul müdürlerinin etik ilkelere uygun davrandıklarını belirtirken ilköğretim müfettişlerinin önemli bir bölümü okul müdürlerinin etik ilkelere uygun davranmadıklarını belirtmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak okul müdürlerinin etik ilkelere uygun davranmalarının sağlanması ve bu anlayışın yerleşmesi adına Milli Eğitim Bakanlığı'ndan okul müdürlerine kadar pek çok kişi ve kuruma önemli görevler düşmektedir.

Öncelikle milli eğitimin politikalarına yön veren Bakanlık yetkililerinin, eğitim yöneticilerinin okul yönetiminde etik konusunu ayrıca ele almaları ve eğitim kurumlarında, yani okullarda etik yönetim anlayışının yerleşmesini sağlayacak önlemler almaları gerekmektedir.

Bu kapsamda, Türkiye'deki okulların durumu, kültürel ve ahlaki değerler gibi etik ilkelerle ilgili etkenler göz önünde bulundurularak ve konunun uzmanlarına başvurularak okul müdürlerine özel bir etik ilkeler listesi hazırlanmalıdır. Bu ilkeler ülke çapında eğitim yöneticilerine, eğitim işgörenlerine ve topluma duyurulmalı, müdürlerin uymaları gereken etik ilkelerden haberdar edilmeleri sağlanmalıdır.

Okul müdürlerinin bu ilkelere uygun davranmalarının sağlanması adına gerekli yasa ve yönetmelik düzenlemeleri yapılmalıdır. Uygulama yakından takip edilerek gerekli değişiklik ve düzenlemeler yapılmalıdır.

İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından okul müdürlerinin, yönetimde etik ilkelere uygun davranma konusunda hizmet içi eğitim ihtiyaçları belirlenmeli ve gerekli eğitim sunularak okul yönetiminde etik bir kültürün oluşması sağlanabilir.

Rehberlik görevi bulunan denetçilerin okul müdürlerine etik ilkelere uyma konusunda rehberlik etmeleri ve gerekli yardımda bulunmaları sağlanmalıdır.

Okul müdürleri ise yönetimde uyulması gereken etik ilkelerden haberdar olmalı, bunları kavramalı ve benimsemelidir. Etik ilkelere uygun bir yönetim sergileyerek hem öğrencilere, hem işgörelere hem de topluma bu konuda iyi bir örnek sunmalı ve okulunda etik bir kültürün yerleşmesini sağlamaya çalışmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Araştırmacılar için şu öneriler sunulabilir:

1. Araştırma başka veri toplama araçları kullanılarak yeniden yapılabilir. Nicel verilerin yanında gözlem ve röportajlara dayalı nitel veriler de kullanılarak daha kapsamlı sonuçlara ulaşılabilir.

2. Araştırmaya veliler ve öğrenciler de katılarak araştırmanın kapsamı genişletilebilir. Bu sayede daha kapsamlı ve daha gerçekçi verilere ulaşılabilir.

3. Araştırma sadece bir il veya ilçe ile değil ülke çapında yapılarak ulusal düzeydeki durum ortaya konulabilir.

4. Bu araştırma resmi ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma bu açıdan kapsamı genişletilerek liseler veya üniversitelerde de yapılabilir.

5. Okullarda ve okul yönetiminde etik ilkelerin yerleşmesi adına ulusal düzeyde yapılan çalışmalar ve bunların etkililiğini konu alan başka bir araştırma yapılabilir.

EKLER

- A. ARAŞTIRMAYA KATILAN OKULLAR VE ÖĞRETMEN SAYILARI
- B. BİRİNCİ ÖN ÇALIŞMA SONUCU ELDE EDİLEN İLİŞKİ MATRİKSLERİ
- C. İKİNCİ ÖN ÇALIŞMA SONUCU ELDE EDİLEN İLİŞKİ MATRİKSLERİ
- D. ANKET KULLANMA İZİNİ
- E. ANKET UYGULAMAK İÇİN VALİLİKTEN ALINAN ONAY
- F. ANKET FORMLARI

A. ARAŞTIRMAYA KATILAN OKULLAR VE ÖĞRETMEN SAYILARI

SN	İlçe	Okul Adı	Ankete Katılan Öğretmen Sayısı
1	Avcılar	Alsancak İÖÖ	12
2	Bağcılar	Aşkaleli İbrahim Polat İÖÖ	16
3	Bağcılar	Sancaktepe İÖÖ	27
4	Bahçelievler	Emir Sultan İÖÖ	21
5	Bahçelievler	Halit Ziya Uşaklıgil İÖÖ	12
6	Bakırköy	Medeni Berk İÖÖ	17
7	Bayrampaşa	Cevatpaşa İÖÖ	15
8	Beşiktaş	Anafartalar İÖÖ	14
9	Beşiktaş	Cumhuriyet İÖÖ	11
10	Beyoğlu	Piripaşa İÖÖ	19
11	Büyükkçekmece	Memurdan Armağan İÖÖ	25
12	Büyükkçekmece	Adem Çelik İÖÖ	17
13	Eminönü	Mimar Sinan İÖÖ	14
14	Esenler	Ahmet Kabaklı İÖÖ	30
15	Esenler	Fatih Sultan Mehmet İÖÖ	12
16	Eyüp	Ergenekon İÖÖ	21
17	Eyüp	Nişancı Şehit Er Eyüp Beyazıt İÖÖ	11
18	Fatih	Riyaziyeci Salih Zeki İÖÖ	20
19	Fatih	İskenderpaşa İÖÖ	13
20	Gaziosmanpaşa	Bekir Sami Dedeoğlu İÖÖ	11
21	Gaziosmanpaşa	Ali Cevat Özyurt İÖÖ	32
22	Güngören	Dr. Lütfi Kırdar İÖÖ	12
23	Kağıthane	Gültepe İÖÖ	36
24	Kağıthane	Harmantepe İÖÖ	34
25	Küçükçekmece	Göktürk İÖÖ	13
26	Küçükçekmece	Bezirganbahçe İÖÖ	12
27	Sarıyer	Türkan Şoray İÖÖ	13
28	Sarıyer	Şair Nigar İÖÖ	11
29	Şişli	Hüseyin Avni Kurşun İÖÖ	20
30	Şişli	Fuat Soylu İÖÖ	13
31	Zeytinburnu	Ziya Gökalp İÖÖ	25
		Toplam	559

DÜRÜSTLÜK BOYUTU KORELASYON MATRİKSİ

	md24	md27	md30	md38	md41	md47	md56	md60	md61	md64
md24	1	.538	.661	.567	.656	.545	.686	.648	.32	.665
md27		1	.522	.548	.626	.563	.628	.587	.445	.538
md30			1	.764	.693	.692	.73	.738	.155	.678
md38				1	.757	.716	.76	.732	.157	.699
md41					1	.647	.74	.755	.319	.707
md47						1	.711	.615	.332	.638
md56							1	.785	.209	.734
md60								1	.293	.658
md61									1	.334
md64										1

DEMOKRASİ BOYUTU KORELASYON MATRİKSİ

	md25	md28	md37	md54	md73	md76
md25	1	.719	.572	.668	.735	.761
md28		1	.774	.807	.79	.777
md37			1	.692	.686	.649
md54				1	.774	.699
md73					1	.893
md76						1

SAYGI BOYUTU KORELASYON MATRİKSİ

	md8	md14	md20	md67
md8	1	.879	.718	.807
md14		1	.684	.757
md20			1	.64
md67				1

DÜRÜSTLÜK BOYUTU KORELASYON MATRİKSİ

	md24	md27	md30	md38	md41	md47	md56	md60	md61	md64
md24	1	.386	.374	.598	.732	.633	.635	.659	.607	.654
md27		1	.464	.274	.366	.367	.317	.366	.304	.407
md30			1	.367	.455	.395	.432	.298	.379	.324
md38				1	.590	.592	.356	.707	.568	.556
md41					1	.734	.570	.596	.531	.635
md47						1	.594	.625	.596	.630
md56							1	.416	.570	.497
md60								1	.677	.623
md61									1	.699
md64										1

DEMOKRASİ BOYUTU KORELASYON MATRİKSİ

	md25	md28	md37	md54	md73	md76
md25	1	.554	.309	.630	.687	.677
md28		1	.418	.465	.465	.576
md37			1	.372	.201	.296
md54				1	.480	.701
md73					1	.607
md76						1

SAYGI BOYUTU KORELASYON MATRİKSİ

	md8	md14	md20	md67
md8	1	.438	.581	.382
md14		1	.351	.398
md20			1	.226
md67				1

D. ANKET KULLANMA İZİNİ

[Previous](#) | [Next](#) | [Back to Messages](#)

Delete	Reply ▼	Forward ▼	Spam	Move... ▼
This message is not flagged. [Flag Message - Mark as Unread]				
To:	"Cetin Erdogan" <cetiner66@yahoo.com>			
Subject:	Anket kullanma izni			
Date:	Fri, 08 Dec 2006 09:35:19 +0200			
From:	Inayet.Pehlivan@education.ankara.edu.tr View Contact Details			

Sayın Erdoğan,

"Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmam için tarafımdan geliştirilmiş olan anketleri, izin yazısını eke koymak, yöntem kısmında atıfta bulunmak ve ankette değişiklik yapmamak koşulu ile kullanabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof.Dr. İnayet Aydın
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Eğitim Yönetimi ve Teftişi Bilim Dalı Öğretim Üyesi

E. ANKET UYGULAMAK İÇİN VALİLİKTE ALINAN ONAY

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 2747
Konu: Anket(Çetin ERDOĞAN)

25 Aralık 2006

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a-)Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 28/11/2006 tarih ve 1594 sayılı yazısı
b-)Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nın 18.08.2003 tarih ve B.0.0.APK.0.03.05.02/2430 sayılı emri.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" Yüksek Lisans Programı öğrencisi Çetin ERDOĞAN, "İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışları" konulu tez çalışması ile ilgili olarak Avrupa yakasındaki ilköğretim okul müdürlerine ve ilköğretim müfettişlerine yönelik anket çalışması yapması ilgi yazı ile bildirilmektedir.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" Yüksek Lisans Programı öğrencisi Çetin ERDOĞAN, yukarıda belirtilen konudaki anket çalışmasını, **İlimiz İlköğretim Müfettişlerine, Avrupa yakasındaki ilçelerimizde resmi ilköğretim okullarında öğretmenlere ve Müdürlere, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, Okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, idarenin uygun gördüğü zamanda, İLGİ(b)Bakanlık emri esasları dahilinde 2006-2007 eğitim öğretim yılında uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.**

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGİ (a)yazı ve ekleri

OLUR
15/12/2006

Hikmet DİNÇ
Vali
Vali Yardımcısı

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526
13 82

4440632

F. ANKET FORMLARI

ÖĞRETMEN ANKETİ

Sayın Meslektaşım,

Elinizdeki anket formu Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Davranışları" isimli araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Anket formlarına vereceğiniz cevaplar araştırma amacı dışında kullanılmayacak, başka bir kişi, kurum ya da makama kesinlikle verilmeyecektir. Bu nedenle ankete **kendi adınızı yada okul adını yazmanıza gerek yoktur.**

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için anket maddelerinden her birine vereceğiniz cevapların objektif olması, **olması gereken değil var olan durumu yansıtması** büyük önem taşımaktadır. Doldurduğunuz anketin değerlendirmeye alınabilmesi için **tüm soruların** cevaplanması gerekmektedir. Bu nedenle **lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.**

Göstermiş olduğunuz ilgi ve değerli katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Ar. Gör. Çetin Erdoğan
Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Fakültesi-Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

KİŞİSEL BİLGİLER :

1. Cinsiyetiniz: ● ERKEK () ● BAYAN ()
2. Yaşınız: ● 21-25 () ● 26-30 () ● 31-35 ()
● 36-40 () ● 41-45 () ● 46-50 () ● 51 ve üstü ()
3. Mesleki Kıdeminiz:
● 1-5 yıl () ● 6-10 yıl () ● 11-15 yıl () ● 16-20 yıl () ● 21 yıl ve üstü ()

Anket sorularını cevaplandırırken kanaatinizin derecesini "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinden yalnız birini işaretlemek suretiyle belirtiniz. Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altındaki kutucuğun içerisine (X) işareti koymanız yeterlidir. Lütfen boş madde bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Az Katılıyorum (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
Okul müdürüm;						
1	Saldırgan ve kırıncı davranmaz.					
2	Ulusal eğitim politikalarına bağlıdır.					
3	Bireylere eşit davranır.					
4	Farklılıklara karşı hoşgörülüdür.					
5	İnsan ilişkilerinde yapıcıdır.					
6	Kadın ve erkeklere eşit davranır.					
7	Ödülleri hak edenlere verir.					
8	Astlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez.					
9	Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırır.					
10	Astlarının olumlu eylemlerini destekler.					
11	Eylemlerinden dolayı hesap verir.					
12	Astlarını rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görür.					
13	Kuralları herkese eşit olarak uygular.					
14	Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez.					
15	Eleştirilere açıktır.					
16	İnsan haklarına saygılıdır.					
17	Astlarının kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlar.					
18	Astları ile takım çalışması yapar.					
19	Mesleğini sever.					
20	Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz.					
21	Astlarını korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmaz.					
22	Başkalarının hakkını sömürmez.					
23	Sorumluluk almaya isteklidir.					
24	Yolsuzluk yapmaz.					
25	Astlarının inançlarına karışmaz.					
26	Görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir.					
27	Hediye kabul etmez.					
28	Astlarının vicdan özgürlüğünü engellemez.					
29	Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar.					
30	Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz.					
31	Astlarıyla ilişkilerinde güven vericidir.					
32	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz.					
33	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır.					
34	Sahtekarlık yapmaz.					
35	Değerlendirmelerde objektif davranır.					
36	Yetkisini yasal sınırlılıklar içinde kullanır.					
37	Astlarının örgütlenme haklarını engellemez.					
38	Amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz.					
39	Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.					

Anket sorularını cevaplandırırken kanaatinizin derecesini "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinden yalnız birini işaretlemek suretiyle belirtiniz. Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altındaki kutucuğun içerisine (X) işareti koymanız yeterlidir. Lütfen boş madde bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Az Katılıyorum (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
Okul müdürüm;						
40	İnsanların tek ve değerli olduğuna inanır.					
41	Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.					
42	İş yükünü dengeli olarak dağıtır.					
43	Astlarından yeterlikleri oranında üretim bekler.					
44	İnsanları tanımaya çalışır.					
45	Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.					
46	Meslek ilkelerine içten bağlıdır.					
47	Kişisel işlerini işyerinde yapmaz.					
48	İnsanları sever.					
49	Astlarını yargımlarken katı davranmaz.					
50	Astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yapar.					
51	Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yapar.					
52	Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.					
53	İnsan gücünü etkili kullanır.					
54	Yönetmeliklere dinsel inançların karışmasına izin vermez.					
55	Kişilere dinsel, siyasal, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.					
56	Yalan söylemez.					
57	Çalışma saatlerine özen gösterir.					
58	Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır.					
59	Zamanını etkili kullanır.					
60	Rüşvet kabul etmez.					
61	Verdiği sözde durur.					
62	Başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır.					
63	Astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez.					
64	Yolsuzlukları örtbas etmez.					
65	Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamaz.					
66	Başkalarının görüşlerine değer verir.					
67	Astlarına bedensel tacizde bulunmaz.					
68	İyi bir dinleyicidir.					
69	Bireylerin emeğinin karşılığını verir.					
70	İnsanlara zaman ayırır.					
71	Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösterir.					
72	Deneyimlerini astları ile paylaşır.					
73	Astlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz.					
74	Savurganlıktan kaçınır.					
75	Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.					
76	Kimseyi kendi inançları için zorlamaz.					
77	Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar.					
78	Bencil davranmaz.					
79	Gerçekleri çarpıtmaz.					

Anket sorularını cevaplandırırken kanaatinizin derecesini "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinden yalnız birini işaretlemek suretiyle belirtiniz. Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altındaki kutucuğun içerisine (X) işareti koymanız yeterlidir. Lütfen boş madde bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Az Katılıyorum (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
Müdürlük mesleğimi yaparken;						
1	Saldırgan ve kırıcı davranmam.					
2	Ulusal eğitim politikalarına bağlıyım.					
3	Bireylere eşit davranırım.					
4	Farklılıklara karşı hoşgörülüyüm.					
5	İnsan ilişkilerinde yapıcı davranırım.					
6	Kadın ve erkeklere eşit davranırım.					
7	Ödülleri hak edenlere veririm.					
8	Astlarımla cinsel-duygusal yakınlığa girmem.					
9	Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırım.					
10	Astlarımla olumlu eylemlerini desteklerim.					
11	Eylemlerimden dolayı hesap veririm.					
12	Astlarımla rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görürüm.					
13	Kuralları herkese eşit olarak uygularım.					
14	Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmem.					
15	Eleştirilere açığım.					
16	İnsan haklarına saygılıyım.					
17	Astlarımla kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlarım.					
18	Astlarımla takım çalışması yaparım.					
19	Mesleğimi severim.					
20	Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmam.					
21	Astlarımla korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmam.					
22	Başkalarının hakkını sömürmem.					
23	Sorumluluk almaya istekliyimdir.					
24	Yolsuzluk yapmam.					
25	Astlarımla inançlarına karışmam.					
26	Görevimi yasalarca benden beklenen yönde yerine getiririm.					
27	Hediye kabul etmem.					
28	Astlarımla vicdan özgürlüğünü engellemem.					
29	Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarımla üstünde tutarım.					
30	Astlarımla kişisel işlerimde kullanmam.					
31	Astlarımla ilişkilerimde güven vericiyimdir.					
32	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmam.					
33	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım.					
34	Sahtekarlık yapmam.					
35	Değerlendirmelerde objektif davranırım.					
36	Yetkimi yasal sınırlılıklar içinde kullanırım.					
37	Astlarımla örgütlenme haklarını engellemem.					
38	Amaçlarımı gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmam.					
39	Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışırım.					

Anket sorularını cevaplandırırken kanaatinizin derecesini "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinden yalnız birini işaretlemek suretiyle belirtiniz. Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altındaki kutucuğun içerisine (X) işareti koymanız yeterlidir. Lütfen boş madde bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Az Katılıyorum (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
Müdürlük mesleğimi yaparken;						
40	İnsanların tek ve değerli olduğuna inanırım.					
41	Okulun kaynaklarını kendime çıkar sağlamak için kullanmam.					
42	İş yükünü dengeli olarak dağıtırım.					
43	Astlarımdan yeterlikleri oranında üretim beklerim.					
44	İnsanları tanımaya çalışırım.					
45	Mesleğimi insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görürüm.					
46	Meslek ilkelerine içten bağlıyım.					
47	Kişisel işlerimi işyerinde yapmam.					
48	İnsanları severim.					
49	Astlarımı yargımlarken katı davranmam.					
50	Astlarım arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yaparım.					
51	Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yaparım.					
52	Astlarım arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmam.					
53	İnsan gücünü etkili kullanırım.					
54	Yönetmeliklere dinsel inançların karışmasına izin vermem.					
55	Kişilere dinsel, siyasi, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmam					
56	Yalan söylemem.					
57	Çalışma saatlerine özen gösteririm.					
58	Çalıştığım kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışırım.					
59	Zamanı etkili kullanırım.					
60	Rüşvet kabul etmem.					
61	Verdiğim sözde dururum.					
62	Başkalarını dinlerken kendimi onların yerine koyar ve anlamaya çalışırım					
63	Astlarımdan haklarını kullanma özgürlüklerini engellemem.					
64	Yolsuzlukları örtbas etmem.					
65	Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamam.					
66	Başkalarının görüşlerine değer veririm.					
67	Astlarıma bedensel tacizde bulunmam.					
68	İyi bir dinleyiciyimdir.					
69	Bireylerin emeğinin karşılığını veririm.					
70	İnsanlara zaman ayırırım.					
71	Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösteririm.					
72	Deneyimlerimi astlarımla paylaşıyorum.					
73	Astlarıma inançlarından dolayı baskı yapmam.					
74	Savurganlıktan kaçınırım.					
75	Mesleğin gerektirdiği davranışları benimserim.					
76	Kimseyi kendi inançları için zorlamam.					
77	Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlarım.					
78	Bencil davranmam.					
79	Gerçekleri çarpıtmam.					

MÜFETTİŞ ANKETİ

Sayın Denetçi,

Elinizdeki anket formu Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan "İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışları" isimli araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Anket formlarına vereceğiniz cevaplar araştırma amacı dışında kullanılmayacak, başka bir kişi, kurum ya da makama kesinlikle verilmeyecektir. Bu nedenle ankete **kendi adınızı yada okul adını yazmanıza gerek yoktur.**

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için anket maddelerinden her birine vereceğiniz cevapların objektif olması, **olması gereken değil var olan durumu yansıtması** büyük önem taşımaktadır. Doldurduğunuz anketin değerlendirmeye alınabilmesi için **tüm soruların** cevaplanması gerekmektedir. Bu nedenle **lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.**

Göstermiş olduğunuz ilgi ve değerli katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Ar. Gör. Çetin Erdoğan
Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Fakültesi-Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

KİŞİSEL BİLGİLER :

1. Yaşınız: ● 21-25 () ● 26-30 () ● 31-35 ()
 ● 36-40 () ● 41-45 () ● 46-50 () ● 51 ve üstü()

2. Mesleki Kıdeminiz:

- 1-5 yıl () ● 6-10 yıl () ● 11-15 yıl () ● 16-20 yıl () ● 21 yıl ve üstü ()

Anket sorularını cevaplandırırken kanaatinizin derecesini "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinden yalnız birini işaretlemek suretiyle belirtiniz. Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altındaki kutucuğun içerisine (X) işareti koymanız yeterlidir. Lütfen boş madde bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Az Katılıyorum (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
Çalıştığım bölgedeki okul müdürleri;						
1	Saldırgan ve kırıncı davranmaz.					
2	Ulusal eğitim politikalarına bağlıdır.					
3	Bireylere eşit davranır.					
4	Farklılıklara karşı hoşgörülüdür.					
5	İnsan ilişkilerinde yapıcıdır.					
6	Kadın ve erkeklere eşit davranır.					
7	Ödülleri hak edenlere verir.					
8	Astlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez.					
9	Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırır.					
10	Astlarının olumlu eylemlerini destekler.					
11	Eylemlerinden dolayı hesap verir.					
12	Astlarını rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görür.					
13	Kuralları herkese eşit olarak uygular.					
14	Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez.					
15	Eleştirilere açıktır.					
16	İnsan haklarına saygılıdır.					
17	Astlarının kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlar.					
18	Astları ile takım çalışması yapar.					
19	Mesleğini sever.					
20	Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz.					
21	Astlarını korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmaz.					
22	Başkalarının hakkını sömürmez.					
23	Sorumluluk almaya isteklidir.					
24	Yolsuzluk yapmaz.					
25	Astlarının inançlarına karışmaz.					
26	Görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir.					
27	Hediye kabul etmez.					
28	Astlarının vicdan özgürlüğünü engellemez.					
29	Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar.					
30	Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz.					
31	Astlarıyla ilişkilerinde güven vericidir.					
32	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz.					
33	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır.					
34	Sahtekarlık yapmaz.					
35	Değerlendirmelerde objektif davranır.					
36	Yetkisini yasal sınırlılıklar içinde kullanır.					
37	Astlarının örgütlenme haklarını engellemez.					
38	Amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz.					
39	Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.					

Anket sorularını cevaplandırırken kanaatinizin derecesini "Kesinlikle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinden yalnız birini işaretlemek suretiyle belirtiniz. Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altındaki kutucuğun içerisine (X) işareti koymanız yeterlidir. Lütfen boş madde bırakmayınız.		Kesinlikle Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Az Katılıyorum (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
Çalıştığım bölgedeki okul müdürleri;						
40	İnsanların tek ve değerli olduğuna inanır.					
41	Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.					
42	İş yükünü dengeli olarak dağıtır.					
43	Astlarından yeterlikleri oranında üretim bekler.					
44	İnsanları tanımaya çalışır.					
45	Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.					
46	Meslek ilkelerine içten bağlıdır.					
47	Kişisel işlerini işyerinde yapmaz.					
48	İnsanları sever.					
49	Astlarını yargımlarken katı davranmaz.					
50	Astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yapar.					
51	Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yapar.					
52	Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.					
53	İnsan gücünü etkili kullanır.					
54	Yönetmeliklere dinsel inançların karışmasına izin vermez.					
55	Kişilere dinsel, siyasal, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.					
56	Yalan söylemez.					
57	Çalışma saatlerine özen gösterir.					
58	Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır.					
59	Zamanını etkili kullanır.					
60	Rüşvet kabul etmez.					
61	Verdiği sözde durur.					
62	Başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır.					
63	Astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez.					
64	Yolsuzlukları örtbas etmez.					
65	Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamaz.					
66	Başkalarının görüşlerine değer verir.					
67	Astlarına bedensel tacizde bulunmaz.					
68	İyi bir dinleyicidir.					
69	Bireylerin emeğinin karşılığını verir.					
70	İnsanlara zaman ayırır.					
71	Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösterir.					
72	Deneyimlerini astları ile paylaşır.					
73	Astlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz.					
74	Savurganlıktan kaçınır.					
75	Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.					
76	Kimseyi kendi inançları için zorlamaz.					
77	Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar.					
78	Bencil davranmaz.					
79	Gerçekleri çarpıtmaz.					

KAYNAKÇA

- Akarsu, Bedia. **Ahlak Öğretileri**. Üçüncü Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1982.
- Andrews, Kenneth R. **Ethics in Practice: Managing The Moral Corporation**. On beşinci Basım. Boston: Harvard Business School Press, 1989.
- Aydın, İnyet P. **Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik**. İkinci Basım. Ankara: Pegem A Yayınevi, 2001.
- , "Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma" Doçentlik Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1997.
- Aydın, Mustafa. **Eğitim Yönetimi**. Altıncı Basım. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 2000.
- Başaran, İbrahim Ethem. **Eğitim Yönetimi Nitelikli Okul**. Dördüncü Yazılış. Ankara: Feryal Matbaası, 2000.
- , **Örgütsel Davranış**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1982.
- , **Türkiye Eğitim Sistemi**. Üçüncü Basım. Ankara: Yargıcı Matbaası, 1996.
- Billington, Ray. **Living Philosophy: An Introduction to Moral Thought**. İkinci Yazılış. New York: Routledge Imprint, 2001.
- Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Onikinci Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.
- Calabrese, Raymond L. "Ethics for Principals" **The Educational Digest**. 54, 7. March 1989.
- Can, Halil. **Organizasyon ve Yönetim**. Beşinci Basım. Ankara: Siyasal Kitabevi, 1999.
- Clark, S. Brent. "A Study To Determine The Ethical Values Of School Superintendents Within The State Of Illionis". Doktora Tezi. The Graduate School of Southern Illionis University, 2005.

- Daniel, Robert E. "Ethics in Educational Administration: That Which is Expected vs. That Which is Required". Doktora Tezi. University of North Carolina, Faculty of the Graduate School. North Carolina: 2001.
- Denig, Stephen J., Terrence Quinn. "Ethical Dilemmas for School Administrators". **High School Journal**. Vol. 84, Issue 4, Apr/May 2001.
- Forster, Kathie. "Promoting The Ethical School: Professional Ethics For School Administrators." University of Technology tarafından düzenlenen **The Symposium on The Ethics of the Teaching Profession** isimli sempozyumda sunulan bildiri Sydney, 1998. http://www.schools.nsw.edu.au/edu_leadership/prof_read/ethics/forster.php 29.6.2006 tarihinde erişildi.
- Frederickson, H. George, Jeremy David Walling, "Research and Knowledge in Administrative Ethics". **Handbook of Administrative Ethics** Editor: Terry L. Cooper. İkinci Yazılış. NewYork: Marcel Dekker Inc., 2001.
- Gensler, Harry J. **Ethics: A Contemporary Introduction**. İkinci Basım. New York: Routledge Imprint, 2000.
- Gümüşeli, Ali İlker, "Çağdaş Okul Müdürünün Liderlik Alanları". **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, Sayı:28 (Güz-2001), ss.531-548.
- Güngör, Hasan Ferhat. "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Yeterlik Standartlarına İlişkin Eğitimcilerin Görüşleri". Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001
- Jones, Gareth R. **Organizational Theory, Design, and Change: Text and Cases**. Dördüncü Yazılış. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2004.
- High, Julie Ann Jackson. **The Importance of Ethical Principles for Educational Leadership**. Doktora Tezi. Fielding Graduate University, California: 2005.
- Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. On İkinci. Basım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.
- . **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. On İkinci Basım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

- Kaya, Yahya Kemal. **Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye’deki Uygulama**. İkinci Basım. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1984.
- Kınay, Sibel. “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik İlkelere Bağımlılık Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2005.
- Kıranlı, Semra. “Ortaöğretim Okul Yöneticilerinin Etik İlkeleri Uygulama ve Etik İlkeleri Çözümleme Yeterliliği”. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, SBE, 2002.
- Koçel, Tamer. **İşletme Yöneticiliği**. Dokuzuncu Basım. İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2003.
- Küçükkaraduman, Emrah. “İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarının İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.
- Longenecker, Justin G. “Management Priorities and Management Ethics”. **Journal of Business Ethics** : 4, February, 1985.
- Mackie, J. L. **Ethics: Inventing Right and Wrong**. İkinci Basım. London: Penguin Books, 1990.
- MEB. **Milli Eğitim Şuraları(1921-2006)**. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği Yayınları. Ankara: 2006.
- Mengüşoğlu, Takiyettin. **Felsefeye Giriş**. İkinci Basım. İstanbul: İstanbul Matbaası, 1968.
- Owens, James. **Ethical Theory and Business Decisions**. Washington: Management Education Ltd., 1982.
- Rogers, Paulette Lufsey. **The Alabama Ethics Law: Application and Issues in Education**. The University of Alabama. Graduate Faculty. Doktora Tezi. Alabama: 2002.
- Seyyar, Ali. **Ahlak Terimleri (Ansiklopedik Sözlük)**. İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2003.
- Shapiro, Joan Poliner, Jacqueline A. Stefkovich. **Ethical Leadership and Decision Making in Education: Applying Theoretical Perspectives to Complex Dilemmas**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2001.

Strike, Kenneth A., Emil J. Haller, Jonas F. Soltis. “**The Ethics of School Administration**”. Kitap Özeti: Paul Kelleher. New York: Teachers College Press, 2005.

Taymaz, Haydar. **Okul Yönetimi**. Yedinci baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2003.
American Association of School Administrators(AASA).
<http://www.aasa.org/about/content.cfm?ItemNumber=2157>

Educational Reseach Information Center. <http://www.eric.ed.gov>

Hürriyet Gazetesi. 12 Eylül 2006.
<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=5812375>

Interstate School Leaders License Consortium(ISLLC) – USA. <http://kli.kresa.org/isllc.htm>

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik. MEB Mevzuat Bankası
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25785_0.html.

Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. <http://www.meb.gov.tr>

Milliyet Gazetesi. 5 Mart 2003. <http://www.milliyet.com/2003/03/05/yasam/yas07.html>

Milliyet Gazetesi. 7 Ekim 2006. <http://www.milliyet.com/2006/10/07/guncel/agun.html>

Minnesota State Code of Ehics for School Administrators.
<http://www.revisor.leg.state.mn.us/arule/3512/5200.html>

Proquest Veri Tabanı. www.proquest.com

Teftiş Kurulu Başkanlığı. <http://www.tkb.meb.gov.tr>

Washington Association of School Administrators(WASA). <http://www.wasa-oly.org/associat/code.htm>.

Wisconsin Association of School District Administrators(WASDA)
<http://www.wasda.org/public/about/wasdacode.pdf>

Zaman Gazetesi. 18 Şubat 2007. www.zaman.com.tr/webapp-tr/haber.do?haberno=501817